

Ghulam Ahmad who was founder Qadianism, had struggled to give an answer to these attacks that were against the Islam and had written a lot of books so that he can prove the faithfulness and the superiority of Islam to the other religions, the miracle of Koran and the prophethood of Hz. Muhammad with rational evidences and at the same time in order to be refutation to the Christianity, Aria Samaj and Brahma Samaj. But then in 1891 because of that he declared himself the Mahdi, and the promised Messiah and after that prophet who the owner of shariat (divine law) in front of Islamic community and chose the Muslims as the target masses, all these things had made his movement suspicious and had drawn reaction of the Muslims. Hence in this study Qadianism that appeared in British India, has been dealt with all aspect.

Keywords: Mirza Ghulam Ahmad, Qadianism, Ahmadis, Mahdi, Messiah.

Milâdi 19. yüzyıl İslâm ülkelerinde zihni huzursuzluk ve iç çekişmelerin yoğunlukta olduğu bir dönem olması itibariyle önemli bir yüzyıldır. Özellikle Hindustan bu huzursuzluk ve çekişmenin merkezi durumundaydı. Çünkü burada aynı anda doğu ile batı kültürü, eski ile yeni eğitim sistemi ve İslâm ile Hristiyanlık arasında şiddetli çatışmalar yaşanmaktaydı. Müslümanlar 1857 savaşından sonra siyasi ve kültürel kölelikle karşı karşıya kalmışlardı. Bir yandan egemen ulus yani İngilizler kendi kültürlerini genişletip yaymaya başlamış, diğer yandan Hindustan'ın dört bir tarafına dağılmış papazlar Hristiyanlığı tebliğ fırsatı bulmuşlardı. Onlar Müslümanların inançlarını sarsmayı ve İslâm şariatının kaynakları hakkında şüphe uyandırmayı kendilerine amaç edinmişlerdi. İslami yönden zayıf olan Müslüman genç nesle telkinler yapıyordu. Kolejler bu zihni dağınıklık ve iç çekişmenin yoğun yaşandığı yerlerdi. Yer yer Hristiyanlığı kabul edenler bile olmuştu. Ancak Müslümanlar için o dönemde asıl tehlike irtidad değil, inançlarda meydana getirilmek istenen şüphe idi. Müslüman âlimler ile Hristiyan papazlar arasında yer yer münazaralar olmakta ve genel olarak Müslüman âlimler Hristiyanlığa karşı İslâm'ın aklî ve ilmî üstünlüğünü ispatlamada başarı göstermekteydiler. Ancak netice olarak yine de mizaçlarda bir huzursuzluk, düşünce ve inançlarda bir sarsıntı meydana gelmekteydi.

Öte yandan İslâmî gruplar arasındaki ihtilaf ürkütücü bir hâl almaya başlamıştı. Her bir grup diğerini reddetmekteydi. Ateşli dinî tartışmalar olmakta, bunun neticesinde genellikle kavga, cinayet ve mahkeme hak arama

KADİYANILIK

DURMUŞ BULGUR*

Özet

Miladi 19. yüzyıl Hindustan'da Müslümanlar ile Hristiyanlar arasında dinî münazaraların harareti bir şekilde yapıldığı dönem idi. Bir yandan hükümetin destegindeki misyonerler, faal bir şekilde Hristiyanlığı tebliğ ve İslâm Dini'ni reddetmeye çalışırken, diğer yandan Arya Samac tebliğciler de harareti bir şekilde İslâm'a saldırmaktaydılar. İngilizler bir yandan iktidarlarını devam ettirmek, öte yandan zihni ve ahlaki kargaşa meydana getirmek için bu münazaraları teşvik etmişlerdi. Kadiyanılığın kurucusu olan Mirza Ghulam Ahmed başlangıçta İslâm'a yönelik bu saldırılara cevap vermeye çalışmış, İslâm'ın sadakatini, diğer dinlere olan üstünlüğünü, Kur'an'ın icazını ve Hz. Peygamber'in nübüvvetini akif delillerle ispatlamak ve aynı zamanda Hristiyanlık, Arya Samac ve Brahma Samac'a reddiye olmak üzere kitaplar yazmıştır. Ancak daha sonra kendisini İslam toplumunun önüne mehdî, mesih ve akabinde şariat sahibi nebi olarak koyması ve hedef kitle olarak Müslümanları seçmesi, başlattığı hareketi şüpheli hale getirmiş ve Müslümanların tepkisini çekmiştir. Nitekim bu çalışmada İngiliz Hindustan'ında ortaya çıkan Kadiyanilik hareketi bütün yönleriyle ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mirza Ghulam Ahmed, Kadiyanilik, Ahmedilik, mesih, mehdî.

QADIANİSM

Abstract

In India 19th century was a period in which religious discussions were being done between Muslims and Christians excitedly. On the one hand missionaries, that English Government was supporting them, were preaching the Christianity and denying the Islam actively, on the other hand Arya Samac preacher were attacking to Islam excitedly as well. In order to keep on their power and to create intellectual and moral unrest, the British had encouraged these discussions. In the beginning Mirza

* Doç.Dr. İstanbul Ü. Edebiyat Fakültesi, D.D.E.Bölümü, Urdu Diiti ve Edebiyatı Anabilim Dalı

hadiseleri meydana gelmekteydi. Bütün Hindistan'da dinî bir iç çatışma vardı. Bu durum zihinlerde dağınıklık, ilişkilerde kopukluk ve mizaçlarda huzursuzluk meydana getirmişti. Diğer taraftan ham sofular ve cahil dervişler tarikât ve velâyeti çocuk oyunağı haline getirmişlerdi. Onlar şatahât ve ilhamlarını her tarafa yaymışlardı. İnsanlar yer yer ilham iddiası, ilginç keramet ve müjde rivayetleriyle dolaşmaktaydılar. Bu sebeple halk büyük bir istekle sirlar, remizler, kerametler, gaybî haberler, rüyalar ve kehanetleri dinler olmuştuk. çünkü halk arasında bu tür şeyleri anlatanlar kabul görmekteydi. Ancak, yine bunlar halkın duygularını da istismar etmekteydiler. İnsanların mizacı ve zihinleri anlaşılması imkânsız her yeni şeyi kabule, her davet ve harekete yardima, her rivayet ve hikâyeyi tasdikle hazır hale gelmişti.

Müslümanlar genel olarak ümitsizliğe kapılmışlar ve dış güçlere karşı yenilmişlerdi. Çünkü 1857 hadisesi Müslümanlar arasında geniş ve kapsamlı bir ümitsizlik hâli yaratmıştı. O kadar ki, insanlar durumlarını ıslahtan dahi ümitlerini kesmişlerdi. Yer yer h.13. yüzyılım bitiminde vaat edilen mesihin (mesih-i mev'ûd) ortaya çıkması gerektiği konuşulmaktaydı. Toplantılarda ahir zaman fîneleri ve olaylarından bahsedilmekteydi.

Pencab zihni dağınıklığın, huzursuzluğun, itikadî zayıflığın ve dini bilgisizliğin merkezi durumundaydı. Çünkü bu bölge 80 yıldır Sikhlerin saldırılarına maruz kalmıştı. İnsanlara uzun süredir gerçek İslami eğitim verilmemişti. Bu yüzden İslâmî hayatın ve Müslüman toplumun temelleri sarsılmıştı. İşte bu tür hâdiselerin cereyan ettiği 19. yüzyılın sonlarında Mirza Gûlam Ahmed adında birisi kendi yeni tebliğ hareketiyle ortaya çıktı. 19. yüzyıl ona amaçları için uygun bir ortam hazırlamıştı. Temel amaçları İngiliz Hükûmeti'ne sadakat olan ve önderinin hükûmetle ilişkisi eski ve şüphe götürmez olan bu hareketi İngilizler de desteklemişlerdir.¹

W. W. HUNTER'İN RAPORU

İslâm âleminin diğer ülkelerinde olduğu gibi Hindistan'da da Seyyid Ahmed ve Şah İsmail'in evrensel sömürgeciliğe karşı başlattığı cihad hareketi İngilizleri telaşlandırmıştı. 1869'da Kraliçe naibi Lord Mayo Bengal sivil servisi'te memur olarak çalışan W. W. Hunter'ı Hind Müslümanlarının dinleri

gereğince İngiliz kraliçesine karşı isyan edip etmeyecekleri hususunda bir rapor hazırlaması için görevlendirmişti. W. W. Hunter özellikle cihad tasavvuru, mehdî ve mesihin gelişi hakkında çeşitli grupların inançları, Hindistan'ın daru'l-harp olması meselesi ve bu konuda âlimlerin fetvaları, Vahhabî hareketi, İslâmî grupların inançları ve bunların İngiliz hâkimiyeti için sakıncaları² gibi pek çok konuda rapor hazırlamıştır. 1871'de tamamlanan bu raporda Hunter, Müslümanların inançlarının İngiliz hükûmeti için zararlı olduğunu, özellikle gayri Müslim bir hükûmete karşı cihadı Müslümanların dinî bir görev kabul ettiklerini yazmıştır. Bu rapor, İngilizlerin nazarında Müslümanların siyasî konumunu daha da şüpheli bir vaktte cihad için meydanlara dökülebilecek asiler olduğu gibi herhangi bir vaktte cihad için meydanlara dökülebilecek asiler olarak görülmeye başlandı. Dolayısıyla Müslümanlar siyasî ve iktisadî açıdan olabildiğince iflas ettirilmeli, dinî açıdan İngiliz iktidarı için tehlike sebebi olan inançlara karşı bir güç oluşturularak tehlikenin ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Nitekim 1857 ayaklanmasının hakikî sebeplerini araştırmak, Müslümanların bunda oynadıkları rolü öğrenmek, bunun neticesinde İslâm'ın vahdet anlayışına darbe vurarak Müslümanların toplu olarak ictimaî bir harekete katılmalarını engelleyecek dinî bir hareketi tanzim etmek ve böylece İngiltere'nin hâkimiyeti yolundaki tehlikeleri bertaraf etmek gibi konularda araştırma yapmak üzere İngiltere'den (1869) gelen ve üst düzey bürokrat ve siyasetçilerden oluşan bir grup delege sivil servis memurlarıyla görüşmeler yapmış, gizli servis raporlarını incelemiş ve siyasî durumu karşılaştırmalı olarak mütalaa etmiştir. Delege üyeleri tarafından 1870'te Londra'da yapılan bir toplantıya Hindistan'daki vekil misyonerler de katılmış, Hindistan'da dini bozgunculuk adıyla hazırlanıp İngiliz komisyonu ve misyonerler tarafından sunulan iki ayrı rapor birleştirilerek "*The Arrival of British Empire in India*" "İngiltere'nin Hindistan'a Girişi" adıyla yayımlanmıştır. İngilizler bu raporda kendi emellerini tekml için Müslümanların içinden çıkararak yine Müslümanları sözde hidayete eriştirecek bir peygamberliğin zaruretini beyan etmişlerdir. "*Report of Missionary Fathers*" adlı bu raporun ilgili kısmı şu şekildedir:

"Majority of the population of the country blindly follow their 'Peers' their spiritual leaders. If at this stage, we succeed in finding out some who would be ready to declare himself a Zilli Nabi (apostolic prophet) then the large

1 Nedeví, Mevlana Seyyid Ebu'l-Hasan Ali, *Kadiyânîyyet* (Mutâlî'a ve Câ'ize), İslâm or Nübüvvet-i Muhhammedî ke Hîlâf'Eyk Bagâvet, Karâçî 1958, s.10-14

2 Hunter, W. W., *The Indian Muslims*, 1974 (Lahor baskısı) s.90-122

number of people shall rally round him. But for this purpose, it is very difficult to persuade some one from the Muslim masses. If this problem is solved, the prophet hood of such a person can flourish under the patronage of the Government. We have already overpowered the native governments mainly pursuing a policy of seeking help from the traitors. That was a different stage, for at that time, the traitors were from the military point of view. But now when we have sway over every nook of the country and there is peace and order every where we ought to undertake measures which might create internal unrest among the country."

Tercüme: "Hindustan nüfusunun ekseriyeti kendi pirlерinin yani (ruhanî liderlerinin) peşinden körü körüne giderler. Eğer bu aşamada biz kendisinin Zülî Nebi olduğunu ilan edecek bir kişi bulabilirsek, insanların büyük çoğunluğu onun etrafında toplanacaktır. Ancak, bu maksat için Müslüman halktan herhangi bir kimseyi ikna etmek çok zordur. Eğer bu mesele hallolursa, böyle bir kişinin nübüvveti hükümetin himayesinde geliştirilebilir. Biz önce de hainlerin yardımıyla Hindustan'daki devletleri mahkûm ettik. Ancak, o farklı aşama idi. O zamanlar askeri açıdan hainlere ihtiyaç vardı. Fakat ülkenin dört bir tarafında iktidarı ele geçirdiğimiz, her tarafta güven ve düzenin olduğu şu anda, ülkede iç karışıklık meydana getirecek adamlar atmalıyız."³

MİRZA GÜLAM AHMED KADİYÂNÎ

Türklerin Barlas kolundan olan Mirza Gûlam Ahmed Kadiyânî'nin ataları Semerkant'tan Hindustan'a gelmişlerdir. Ancak, Mirza Gûlam Ahmed daha sonra bir ilham bahanesiyle İran asıllı olduğunu söylemiştir. Mirza Gûlam Ahmed'in atası Mirza Gûl Muhammed, Sikhlerin ilk dönemlerinde (Rancît Singh) meşhur bir reis olup Pencab'da geniş topraklara sahipti. Onun ölümünden sonra Sikhler topraklarını ele geçirmiştir. O kadar ki, Mirza Gûlam Ahmed'in dedesi Mirza Ata Muhammed'in elinde sadece Kadiyan kalmıştır. Sikhler sonunda burayı da ele geçirmişler ve Mirza Gûlam Ahmed'in ailesini Kadiyan'dan çıkarmışlardır. Mirza Gûlam Ahmed'in babası Mirza Gûlam Murtaza Rancît Singh'in saltanatının son dönemlerinde Kadiyan'a geri dönmüş

ve İngiliz mahkemelerine yaptığı başvuruyla babasının bölgesindeki 5 köyü geri almıştır.⁴

Mirza Gûlam Ahmed (1840–1908) Sikhlerin son dönemlerinde Gordaspûr bölgesi Kadiyan kasabasında doğmuştur. Klasik tarzda eğitim alan Mirza Gûlam Ahmed, Mevlvî Fazl İlahî, Mevlvî Fazl Ahmed ve Mevlvî Gûl Ali Şah'tan nahiv ve mantık, babasından da tıp ilmine dair kitaplar okumuştur. Siyalkot bölge mahkemesinde birkaç yıl (1864–1868) memurluk yapmıştır. Bu esnada bazı İngilizce kitapları da inceleme fırsatı bulmuştur. Mirza Gûlam Ahmed burada batılı misyoner ve bazı İngiliz memurlarla bağlantı kurmuş ve dinî tartışmalar yardımıyla ilişkilerini ilerletmiştir. İngiliz gizli servisinin bir görevlisi olan papaz M. A. Buttler ile de yakınlık kuran Mirza Gûlam Ahmed 1868'de Buttler ile yaptığı gizli görüşmeden sonra memurluğu bırakarak Kadiyan'a çekilmiş ve kitap tasnif ve telif çalışmalarına yönelmiştir.⁵

Mirza Gûlam Ahmed, Kadiyan'da Hristiyanlar ve Hindu Ariler ile tartışmalar yapmış ve gazetelerde makaleler yazarak kendini tanıtmaya başlamıştır. Onun 1880'den sonra yayımlanan kitaplarının konusu daha ziyade dinî içeriklidir (özellikle Hristiyanlık, Brahma Samac ve Arya Samac). Bu dönem dinî münazaraların yapıldığı dönem idi. Bir yandan hükümetin destegindeki misyonerler faal bir şekilde Hristiyanlığı tebliğ ve İslâm Dini'ni red için çalışırken, diğer yandan Arya Samac tebliğciler de hararetle bir şekilde İslâm'a saldırmaktaydılar. İngilizler iktidarlarını devam ettirmek, zihni ve ahlaki dağınıklık meydana getirmek için bu münazaraları teşvik etmişlerdir. Mirza Gûlam Ahmed de faaliyetleri için bu sahayı seçmişti. O İslâm'ın sadakatini, diğer dinlere olan üstünlüğünü, Kur'an'ın icazını ve Hz. Peygamber'in nübüvvetini akfî delillerle ispatlamak ve aynı zamanda Hristiyanlık, Arya Samac ve Brahma Samac'a reddiye olmak üzere "*Berâhîn-i Ahmediyye*" adlı kitabı yazmıştır (1879–1884).⁶

4 Barnî, Muhammed İlyâs, *Kâdiyânî Mezheb kâ İlmî Muhasabe*, Âlemî Meclis-i Tahaffuz-i Hatm-i Nübüvvet, Multân 1995, s.118-121; Nedevfî, Mevlana Seyyid Ebu'l-Hasan Ali, a.g.e., s.15-17
5 Nedevfî, Mevlana Seyyid Ebu'l-Hasan Ali, a.g.e., s.18-19; Semî'î-Hakk, Mevlana, a.g.e., s.25-27; Dilâverî, Mevlana Ebu'l-Kâsım Refik, *Reis-i Kâdiyân*, Multân 1977, I, 19-21
6 Nedevfî, Mevlana Seyyid Ebu'l-Hasan Ali, a.g.e., s.37-38; Dilâverî, Mevlana Ebu'l-Kâsım Refik, a.g.e., I, 24-25

3 Extract from the printed Report, India Office Library, London (Semî'î-Hakk, Mevlana, *Kâdiyân se İsrail tak*, Peşâver 1982, s.22-25'ten nakil)

Berâhîn-i Ahmediyye

Mirza Ğulam Ahmed kitapta İslâm'ın hak din oluşunu kabul etmekten başka çarenin kalmayacağı ve gayri Müslimlerin cevap dahi veremeyecekleri 300 delil sunma sorumluluğunu üzerine almış, bu konuda Hindustan'ın diğer ilim adamlarıyla kitapla ilgili olarak mektuplaşmıştır. Onun bu çağrısına cevap verenler arasında Aligarh Hareketi'nin önemli bir üyesi olan Mevlâvî Çerağ Ali de vardır. Mirza Ğulam Ahmed onun makalelerini ve araştırmalarını da kitaba dâhil etmiştir. Mirza Ğulam Ahmed kitap ile birlikte Urduca ve İngilizce çok sayıda ilân bastırılmış, bunları padişahlara, vezirlere, papazlara ve panditlere göndermiştir. Kitapta İslâm'ın sadakatini ortaya koymak ve dünyayı ıslah etmek için kendisinin Allah tarafından görevlendirildiğini, asrın müceddidi olduğunu ve Hz. İsa'ya benzediğini, bu hususta bütün din mensuplarını tatmin etmeye hazır olduğunu söylemiştir. Ancak kitapta daha ziyade kendi ilhamlarına yer vermiştir. 300 delil ve 50 cilt olma iddiasıyla yola çıkan Mirza Ğulam Ahmed 300 delil sunmadığı gibi, sadece 5 cilt ile yetinmiştir.⁷

Kitapta çoğunlukla ilhamlara, kerametlere, Allah ile konuşmalara, kehanetlere ve uzun uzun iddialara yer verilmiştir. Kitabın ana konusu ilham silsilesinin kesilmediği ve kesilmemesi gerektiğidir. Nitekim bu ilham, iddianın sıhhati ve inançların sadakatinin en güçlü delilidir. Mirza Ğulam Ahmed'e göre Hz. Peygamber'e kâmil derecede itiba eden birisi peygamberlere asaleten bahsedilen zahîrî ve batınî ilimlerle yüceltilecektir. Ayrıca bu kişi yakın ilmini de elde edecektir. Onun ledunnî ilmi peygamberlerin ilmine benzeyecektir. Peygamberlerin mirası ilm-i ledunnî⁸, nûr-i yakîn ve ilm-i kat'⁹ babında devam etmektedir. İşte bunlar hadiste emsal, Kur'ân'da sıddîk kelimeleriyle anılmıştır. Onların ortaya çıkış zamanları peygamberlerin bi'seti zamanına benzeyecek ve onlar ile İslâm sabit olacaktır. Dahası onların ilhamı yakînî ve kat'î ilham olacaktır. Bundan sonra Mirza Ğulam Ahmed tamamı Kur'ân-ı Kerim'in farklı ayetlerinden oluşan bağlantısız ve uzun uzun ilhamlar nakletmiştir.

Başlangıçta kitap Hindustan'daki ilmî ve dinî çevrelerde coşkuya karşılanmıştır. Çünkü kitap uygun bir zamanda yayınlanmıştı. Kitabın meşhur olmasındaki bir diğer sebep de diğer dinlere meydan okumuş olması ve cevap verme yerine saldırı tarzında yazılmış olmasıdır. Ancak bazı âlimler kitaba

7 Nede'vî, Mevlana Seyyid Ebu'l-Hasan Ali, a.g.e., s.38-43; Semî'î-Hakk, Mevlana, a.g.e., s.28

8 Gizliliklerin apaçık bir şekilde görüldüğü ilim, ilahî sırlara vakf olunan ilim.

9 Kesin ilim, şüphesiz, sağlam ve kat'î olarak bilinen ilim.

şiddetle karşı çıkmışlardır. Bunlar arasında: Mevlâna Abdulkadir Ludhiyanevî'nin her iki oğlu Mevlâna Muhammed ve Mevlâna Abdulaziz özellikle zikre değerlidir. Amrîsarî Ehl-i Hadis grubuna mensup bazı âlimler de Mirza Ğulam Ahmed'in ilhamlarına muhalefet etmişler ve bunların kıyas dışı olduklarını söylemişlerdir. Kitabın yayınlanması Mirza Ğulam Ahmed'i Kadyan'daki uzlet köşesinden çıkarıp meşhur etmiştir.¹⁰

Mirza Ğulam Ahmed kitabın 3. ve 4. cildinin başında İngiliz Hükümeti'ni açıkça övmüş, İngilizlere tam itaati ve sadakati telkin etmiş, İngilizlere karşı isyan duyguları taşıyan ve Hindustan'ı daru'l-harb sayarak cihadın farz olduğunu söyleyenleri ağır bir dille yermiş, cihad devrinin sona erdiğini ilân edip İngilizlerin Müslümanlara yaptıkları iyilikleri saymıştır. İngiliz emperyalizmine övgü ve zulmüne karşı onu himaye, Kadyanilik hareketinin amaçlarını ortaya çıkarmıştı. Cihada muhalefet ve sömürgecilğe cevaz olarak hazırlanan literatür sadece Hindustan'da dağıtılmakla sınırlı kalmamış, aynı zamanda bunların Arapça ve Farsça tercümeleleri bütün İslâm ülkelerine gönderilmiştir.¹¹

Mirza Ğulam Ahmed, 1886'da Arya Samac grubu ile de münazaraya girmiş ve bu münazara ile ilgili olarak "*Sürme-i Çeşm-i Arya*" adıyla müstakil bir kitap yazmıştır. Bu kitap dinlerin tartışması ve farkları üzerine yazdığı ikinci eseridir. Kitapta mucize ve kerametın aklın mümkün olduğu delillerle ispatlanmaya çalışılmıştır. Mirza Ğulam Ahmed insan ilminin sınırlı, ancak imkân dairesinin çok geniş olduğunu, dinler için gaybe imanın gerekliliğini, bununla akıl arasında herhangi bir zıtlık olmadığını, çünkü aklın kuşatılmaz olduğunu savunmuştur.¹²

MESİH-İ MEV'ÛD İDDİASI

Mirza Ğulam Ahmed 1890'a kadar kendisinin sadece müceddid olduğunu ve Allah tarafından görevlendirildiğini iddia etmiştir. *Berâhîn-i Ahmediyye* adlı kitabında İslâm Dini'nin hâkim olması ile ilgili *الحقّ يطوّر على دين الحقّ رسولاً بالهدى و هو الهدى* ¹³ ayetindeki vaadin dünyaya ikinci kez geleceği hadislerde haber verilen

10 Nede'vî, Mevlana Seyyid Ebu'l-Hasan Ali, a.g.e., s.45-51

11 Semî'î-Hakk, Mevlana, a.g.e., s.28-29; Dilâverî, Mevlana Ebu'l-Kâsum Refik, a.g.e., I, 60-62

12 Nede'vî, Mevlana Seyyid Ebu'l-Hasan Ali, a.g.e., s.52-53; Dilâverî, Mevlana Ebu'l-Kâsum Refik, a.g.e., I, 120

13 48/28 -ki O, resûlünü hidayetle ve hak olan din ile diğer bütün dimlere karşı üstün kılmak için gönderdi.

mesih-i mev'ûd aracılığı ile gerçekleşeceğini, kendisinin de Hz. İsa'nın birinci yaşınının örneği olduğunu, dahası kendisi ile Hz. İsa'nın fitratının son derece benzeştiğini iddia etmiştir:

“Bu ayet cismani ve mülki siyaset açısından Hz. Mesih hakkında bir kehanettir. İslâm Dini'nin kâmil hâkimiyeti yolunda ayette verilen söz mesih vasıtasıyla gerçekleşecektir. Bu acize gösterildiği üzere ben kendi fakirliğim, alçak gönüllülüğüm, tevekkülüm ve ayetler açısından mesihin birinci yaşamının örneğiyim. Bu aciz ile mesihin firatı bir-birine son derece benzemektedir. Sanki bir tek cevherin iki ayrı parçası veya bir tek ağacın iki meyvesi gibi (Berâhîn-i Ahmediyye, IV, 495–498).”

1891 yılı Mirza Ğulam Ahmed'in hayatı ve Kadiyanilik'te önemli bir tarihtir. Hekim Nuruddin Bhervi bu yılın başlarında kendisine bir mektup yazarak¹⁴ vaad edilen Mesih olduğunu iddia etmesi fikrini vermiştir. Nitekim Mirza Ğulam Ahmed 1891 yılında yazdığı *Feth-i İslâm* (1894–1897) adlı eserinde Hz. İsa'nın doğal bir şekilde vefat ettiği ve kendisinin mesih-i mev'ûd olduğu yolunda vahiy aldığı ilan etmiştir. Bundan önce Mirza Ğulam Ahmed mesihin geleceği yönündeki görüşü kabul etmekteydi. Bu tarihten sonra ilk defa mesih-i mesih ve mesih-i mev'ûd olduğunu iddia etmiş ve hadislerde geçen mesihi mesih-i mesih adıyla kendi zatına uyarlamıştır:

“Eğer iman sahibi iseniz, şükredim ve şükür secdesine kapanın ki büyüklerinizin ve atalarımızın beklemedikleri, ancak göremedikleri zamana sizler ulaşınız. Şimdi bunun kadrini bilip bilmemek, bundan faydalanıp faydalanmamak sizin elinizde. Ben dünya halklarını ıslah etmek ve dini yeniden gönüllere yerleştirmek için bu zamanda gönderilen kişi olduğumu defalarca beyan edeceğim ve bundan asla geri durmayacağım. Ben Kelimullah'tan sonra gönderilen şahıs gibi gönderildim... Bu acizin firatı Hz. Mesih'in firatına benzemektedir. Nitekim işte bu fitri benzerlik sebebiyle Hıristiyanlık itikadını ortadan kaldırmak için mesih adıyla bu aciz gönderildi. Ben haçı kırmak ve domuzları öldürmek için gönderildim. Ben sağ ve sol yanımda olan temiz meleklerle birlikte gökten indim. (Feth-i İslâm, s.6–7)”

Mirza Ğulam Ahmed, *Feth-i İslâm*'dan sonra yazdığı *Tavzîh-i Merâm* (1897) adlı serde de şunları söyler:

“Müslümanlar ve Hıristiyanlar küçük bir ihtilâfla da olsa Hz. Mesih ibn Meryem'in maddi vücuduyla göğe yükseltildiğini ve herhangi bir zamanda gökten ineceğini düşünüyorlar. Ben bu düşüncenin yanlışlığını bu kitapta yazdım. Yani bu nüzul ile Mesih ibn Meryem'in nüzülü kastedilmiyor. Aksine istiare olarak bir mesih-i mesihin gelişinin haberi verilmiştir ki o da ilahi ilham ve ilam ile bu acizin kendisidir. (Tavzîh-i Merâm, s.2)”¹⁵

Hadislerde herhangi bir mesih veya burut'dan (yansıma) bahsedilmediği halde Mirza Ğulam Ahmed büyük bir ustalık ile Yahudi mesih-i mev'ûd kılığına bürünmüş, Hz. İsa'nın tabii olarak vefat ettiği söylentisini yaymış, Kur'ân nasslarını tevîl etmiş, hadisleri bir kalemde silerek kendi ilhamlarına dayanarak mesih-i mev'ûd olduğunu ilan etmiştir. “Filozof şair Muhammed ikbal'e göre bu tasavvur Yahudi batılığında merkezi bir yere sahip olup onun ayrılmaz bir parçasıdır.¹⁶” Çünkü İslâm'ın ilk dönemlerindeki tarihî ve dinî kaynaklarda bu istilaha rastlanmamaktadır.

Kendisini savaşı ve kan dökmeyi önleyen, huzuru ve anlaşımayı öngören bir mehdî olarak tanıtan Mirza Ğulam Ahmed Asya, Afrika ve orta doğuyu sömürgeleştiren İngilizlere söz söylemek yerine bağımsızlık için mücadele veren Müslümanlara İngiliz hâkimiyetine karşı oldukları ve batıl cihad nazariyesi üzerine hareket ettikleri için lanetler yağdırmıştır.

Mirza Ğulam Ahmed mehdî iddiasıyla Hindistan'a ilaveten Afrika'da da İngilizlere hizmet etmiştir. Genel olarak Orta doğuda, özel olarak Mısır'da İngilizlere karşı bağımsızlık hareketleri devam etmekteydi. 19. yüzyılın ortalarında, Mısır'da Urâbî Paşa İngilizlere karşı cihad ilan etmişti. İngilizler, Mısır'daki bu hareketi henüz bastırmışlardı ki 1882'de Sudan'da Muhammed Ahmed cihad ilan etmiş ve 1883'te Muhammed Ahmed'in taraftarları el-Ubeyd Savaşında İngilizleri ağır bir yenilgiye uğratmışlardı. Sudan'da İslâmî hükümetin kurulması İngilizlerin siyasî çıkarları için zararlı idi. İngilizler bu hükümeti devirmek için Hindistan'daki yeni mehdîlik hareketini Sudan'daki harekete karşı kullanma plânları yaparlar. Bağımsızlık taraftarı mehdîye karşı İngilizlerin kölesi Kadiyanlı mehdî zihni kargaşayı daha da arttırmak için dinî bir plâform oluşturur. Sudanlı mehdî ve oğlu bütün imkânsızlıklara rağmen İngilizleri peyderpey yenilgiye uğratmış, Müslümanları mahkûmiyetten kurtarmış ve onları tek bir merkezde toplamış olmasına rağmen, Mirza Ğulam

¹⁵ Nedevî, Mevlana Seyyid Ebu'l-Hasan Ali, a.g.e., s.55-61

¹⁶ Şirvani, Latif Ahmed, *Harf-i İktbal*, Lahor tsz, s.115

¹⁴ *Mektûbât-ı Ahmediyye*, V, 85

Ahmed İslâm karşıtı güçlerin tasallutu için ilâhi vahyi teyid olarak kullanmıştır. Cihadın tamamen neshedildiği teranesiyle yabancuya köleliğin rahmet ve Allah'ın büyük fazlı olduğunu söyleyerek İslâmî vahdeti parçalama plânları yapmıştır. Mirza Ğulam Ahmed Sudan'da kurulan devlete karşı İngiliz Hükümeti'ni abartılı bir şekilde övmüş, yabancı tasalluta karşı savaşıyor mehdinin kana susamış katil ve eşkiya olduğunu söylemiştir.¹⁷

MESİH-İ MEV'ÛD TASAVVURU VE KADIYANLI YAHUDİ MESİH

Allah Tealâ M.1. yüzyılda Mesih ibn-i Meryem'i Yahudileri hidayete erdirmesi ve kurtarması için göndermişti. Ancak Yahudiler onu şiddetle yalanlamışlar ve devrin hâkiminden onu çarşıya getirmesini istemişlerdir. Fakat Allah Tealâ seçkin resûlünü çarşıya geri getirmekten kurtararak kendi katına yükseltmiştir. Hakikî Mesih'in bi'setinden sonra İslâm'ın ortaya çıkışına kadar - yaklaşık 600 yıl içerisinde- bazı Yahudiler Allah tarafından Yahudileri Filistin'e yerleştirecek olan mesih-i mev'ûd olarak gönderildikleri iddiasıyla ortaya çıkmışlardır. Fakat Hz. Peygamber'in bi'setinden sonra Yahudilerin mesih-i mev'ûd tasavvuru batıl olmuştur. Buna rağmen mesih-i mev'ûd iddiasıyla tarihte pek çok kişi ortaya çıkmış ve bunlar siyasî bozgunculuk için Yahudileri örgütlemişlerdir. Dahası bu Yahudi mesih-i mev'ûdlar Müslümanların Filistin'den çıkarılması için Hıristiyanlara can ve mallarıyla yardım etmişlerdir. Tarihî gerçekler mesih-i mev'ûd tasavvurunun Yahudi milliyetçilik hareketinin ayrılmaz bir parçası olduğunu göstermektedir. İşte Mirza Ğulam Ahmed bu anlamda mesih-i mev'ûd olduğunu iddia etmiştir. Bu akidenin İslâmiyet'teki Mesih ibn-i Meryem'in ikinci gelişi akidesiyle herhangi bir bağlantısı yoktur. Mirza Ğulam Ahmed'in iddiası kendi ilhamlarına dayanmaktadır ve kendisi Yahudi milliyetçilik hareketinin içerisinde önemli bir rol oynamıştır. Bu şekilde Mirza Ğulam Ahmed Yahudilik kitaplarında yaygın mesihî inançları ve Hz. İsa'nın hayatı hakkındaki mezkûr bütûn itirazları ve boş sözleri kendi kitaplarında tekrarlamıştır.

Yahudi bilim adamları Kadiyanilik hareketi ve gelişimi ile daima ilgilenmişlerdir. 1925'te kurulan Jüsilalem Üniversitesi bu konuda önemli rol oynamıştır. Bu üniversiteye bağlı bilim adamları Kadiyani ve Yahudi felsefesinin mümkün tatbiki ve iştiraki üzerine çalışmalar yapmışlardır.

17 Semî'î-Hakk, Mevlana, a.g.e., s.30-43; Dilâverî, Mevlana Ebu'l-Kâsım Refik, a.g.e., II, 12-16

Avusturya Yahudilerinden hâkim Alexander Waldheim 1927 yılında "A modern Zionist Way to Islam and Ahmediyya Movement" başlığıyla yazdığı makalede Kadiyanilik hareketini İslâm'ın içerisindeki modern Siyonist bir yol olarak göstermiştir. Bu makale Kadiyan'ın meşhur İngilizce dergisi Review of Religions tarafından 1927 Mart sayısında yayımlanmıştır. Yahudiler İsrail Devleti'nin kuruluş aşamasında Kadiyanilik hareketinin gelişimine büyük ölçüde katkı sağlamışlardır. Nitekim Yahudilerin buldukları topraklarda bugün de açıkça tebliğ yapma iznine sahip olan tek grup Kadiyanilerdir.

Mirza Ğulam Ahmed kendisini İsrail ve cemaatini de Beni İsrail saymıştır. Bir vahiyde şöyle söyler:

"Allah buyurdu ki: *senin cemaatinden muhlis ve oğul hükümünde olanları ben kurtaracağım. Bu vahiyde Allah beni, İsrail ve muhlis kişileri de oğlum saymıştır. Bu şekilde onlar Beni İsrail olmuşlardır (İştihar, 21 Nisan 1905).*"

Kadiyaniler çoğu zaman Beni İsrail'in tarihini ve olaylarını kendi gruplarına uyarlamışlardır. Bu hususta Kadiyanilğin yayın organı *el-Fazl*, "*Ahmedi ve Beni İsrail*" başlığı altında şöyle yazar:

"*Mirza Ğulam Ahmed'in: "senin üzerine Hz. Musa'nın zamanına benzer bir zaman da gelecek" şeklinde ilhamına göre nasıl ki Beni İsrail Mısır'da Firavun'un iktidarında zorla alı kondu ise, aynı şeyi Ahmedilere karşı Kadiyan'da gayri Müslimler yapmışlardır. Sonra Beni İsrail'in Mısır'dan hicret etmek zorunda kalması gibi mesih-i mev'ûdun kavmi de Kadiyan'dan hicret etmek zorunda kaldı. Ta ki o benzerlik tamam olsun (el-Fazl, Lahor, 18 Aralık 1927).*"¹⁸

NÜZUL-İ MESİH, DIMAŞK VE HZ. İSA'NIN KABRİ

Mirza Ğulam Ahmed mesih-i mev'ûd iddiasından sonra ortaya çıkan bazı ilmi sorulara hadistler ve rivayetler konusunda geniş bilgi sahibi olan Hekim Nuruddin'in yardımıyla tevîl cinsinden cevaplar vermiştir. Bu sorulardan ilki Hz. Mesih'in ineceği yer olan Dimaşk üzerinedir. Hadiste geçen Dimaşk kelimesinin sadece istiare olarak kullanıldığını, Kadiyan kasabasının Dimaşk'a benzediğini, burada yaşayanların Dimaşk'takiler gibi zalim olduklarını, Allah ve resûlünü sevmediklerini, ilahi emirlere saygı duymadıklarını, heva ve

18 Semî'î-Hakk, Mevlana, a.g.e., s.46-47

heveslerine uyduklarını, ahirete iman etmediklerini, Allah Tealâ'nın büyük bir iş için kendisini Dimaşk'a indirdiğini beyan etmiştir. Böylece Hz. İsa'nın nüzülü ile ilgili zikredilen hadisleri anlaşılabilir bir şekilde tevîl etmiştir. Mirza Ğulam Ahmed hadiste geçen Dimaşk'taki doğu minaresi ile ilgili olarak da tevîl cihetine gitmeksizin 1900'de bir fon oluşturarak Kadiyan kasabasının doğu yönüne bir minare yaptırmayı kararlaştırmıştır. Mirza Ğulam Ahmed 1902'de minarenin temelini atmış, ancak bunun tamamlandığını görmeden ölmüştür.

Mirza Ğulam Ahmed Hz. İsa'nın nüzülü inancını ve bunu kabul edenleri alaya almış ve Hz. İsa'nın gökyüzünde bu ana kadar canlı kalmasının aklen imkânsız oluşunu ispat için şunları söylemiştir:

"Bu cümleden olmak üzere, farz-ı mahal bir an için Hz. İsa'nın bedeni ile birlikte göğe yükseltildiğini kabul edelim. O zaman o beden bütün hayvanî ve asmani cisimler için kaçınılmaz olan zamanın tesirinden mutlaka etkilenecek ve zamanın bu ilerleyişi kaçınılmaz olarak bir gün mutlaka onun için ölüme sebebi olacaktır, şeklinde buna itiraz gelecektir. Bu durumda Hz. İsa'nın ömrünü tamamlayıp gökyüzünde öldüğünü ve yıldızlar âlemindeki herhangi bir kabristanda defnedildiğini kabul etmemiz gerekir. Eğer yine de şu ana kadar canlı kaldığını kabul edersek, hiç şüphe yok ki bu kadar süre geçtikten sonra yaşlanmış olmalıdır ve asla dinî bir hizmeti yerine getiremeyecektir. Şu halde onun dünyaya gelmesinin haksız yere verilmiş sıkıntıda başka bir şey olmayacağı ortadadır (İzâle-i Evhâm, s.25-26)."

Başka bir yerde ehl-i sünnet âlimlerine hitap ederek şöyle der:

"Ey hoca efendiler! Kur'ân-ı Kerim'den Hz. İsa'nın vefatı ispatlandığına göre ve başlangıçtan bugüne kadar bazı sahabe ve müfessirlerin sözlerinin de onu öldüre geldikleri bilindiğine göre, siz niçin aksini söylüyorsunuz? Hele bir de Hristiyanların ilâhının ölmesine izin verin. Ne zamana kadar ona canlı deyip duracaksınız. Her şeyin bir de sonu vardır (İzâle-i Evhâm, s.133-134)."

Mirza Ğulam Ahmed Hz. İsa'nın öldüğü yer hakkında önce Filistin'e işaret etmiş, bir süre sonra kabrin Trablus'ta olduğunu söylemiş, ancak ilâhi vahiy bahanesiyle mezarın Srinagar'da (Keşmir) Haniyar Mahallesi'nde olduğunu söylemiş ve bunu şu şekilde ispatlamaya çalışmıştır: Keşmir dilinde Keşmir'in telaffuzu 'keşîr'dir. Bu lafız aslında iki parçadan mürekkep İbrânce bir kelimedir. Birincisi benzetme için kullanılan (gibi), diğeri ise manası İbrâncede (Şam) olan 'eşîr' kelimeleri, yani "Şam gibi". Hz. İsa Filistin'den

Hindistan'ın iklimi güzel ve yeşillikte Şam'ı andıran bu bölgesine hicret ettiğinde, Allah Tealâ onu teselli etmek ve gönlünü hoş tutmak için buranın adını *kâşîr* koymuştur. Daha sonra Srinagar'daki Hanyar Mahallesi'nde Buz Asaf / Yuz Asaf kabri olarak meşhur olan kabrin de Hz. İsa'nın mezarı olduğunu ve bütün bunların ilâhî vahiy olduğunu ispatlamaya çalışmıştır.¹⁹

Peygamberlik İddiası

Mirza Ğulam Ahmed ilham, ilm-i batın ve ilm-i yakini Hz. Peygambere kâmil manada ittibanın doğal neticesi ve doğal menzili saymıştır. O, başlangıçta nübüvvet ve nebi lafzını açıkça telaffuz etmeksizin nübüvvetin sıfatları ve özelliklerinden bahsetmiştir. Dahası bütün bu sıfatların ümmetin fertlerine ve kâmillerine tabiiyet yoluyla geçtiğini ispata çalışmıştır. Nihayet 1900 yılında Mevlevî Abdulkarim cuma hutbesinde Mirza Ğulam Ahmed için nebi ve resûl kelimelerini kullanmıştır. Mirza Ğulam Ahmed bunu reddetmediği gibi, soranlara kendi inancının da bu yönde olduğunu söylemiştir. 1901'den itibaren Mirza Ğulam Ahmed risalelerinde bu hususu açık bir şekilde yazmaya başlamıştır. Onun risalesinin toplandığı *Erbain* adlı eseri bu yeni göreve dair ilanlar ve açıklamalar ile doludur. Mirza Ğulam Ahmed 1902'de muhatabı Nedve âlimleri olmak üzere *Tuhfetu'n-Nedve* adlı bir risale yazmış ve âlimlere şunları söylemiştir:

"Şu halde süreklî olarak ifade ettiğim gibi, söylediğim şeyler kesin olarak Allah kelâmıdır. Kur'ân ve Tevrat'ın Allah kelâmı olması gibi, ben de Allah'ın zillî²⁰ ve aşikâr nebisiyim ve her Müslümanın dinî işlerde bana itaat etmesi vacibdir. Tebliğimin ulaştığı kimse Müslüman da olsa beni kendine hakem olarak görmez, beni mesih-i mev'ûd olarak kabul etmez ve bana gelen vahiy Allah'tan gelen vahiy olarak bilmezse, semada sorguya çekilecektir... Kur'ân bana şahitlik etmektedir ve Allah beni tasdik için on binden fazla işaret göstermiştir (Tuhfetu'n-Nedve, s.4)."

Aynı şekilde *Hakikatı'l-Vahiy* adlı kitapta şunları yazar:

"Kıscacası bu kadar çok ilahî vahiy ve gaybî işlerde bu ümmetten seçilen bir tek kişi var, o da benim. Benden önce ne kadar velî, abdal ve kutup gelip

¹⁹ Nedevî, Mevlana Seyyid Ebu'l-Hasan Ali, a.g.e., s.62-72

²⁰ Bizatî şeriat sahibi olmayan, ancak bir başka nebinin şeriatına tâbi olan nebi. Mirza Ğulam Ahmed, Hz. Peygamber'den feyz almayı *zillî nübüvvet* ile yorumlamaktadır (*Hakikatı'l-Vahiy*, s.28).

geçmiş ise, onlara bana verildiği kadar çok nimet verilmemiştir. Şu halde, bu sebeple nebi adını almak için sadece ben seçildim ve diğer bütün insanlar bu adı almaya layık değildir (Hakâkatu'l-Vahiy, s.391).²¹

Sonunda Mirza Ğulam Ahmed kendisinin şeriat sahibi ve teşriif yetkileri haiz bir nebi olduğunu ilan etmiştir:

“Bundan başka şunu da bil ki şeriat nedir? Kendisine gelen vahiy vasıtasıyla bazı emir ve nehiyleri beyan eden, ümmeti için bir kanun tayin eden kişi sahib-i şeriatdır. Şu halde bu tanım gereği bize muhalif olanlar suçludur. Çünkü bana gelen vahiyde emir de vardır, nehiy de (Erbaîn, S.4, s.7).”

Mirza Ğulam Ahmed'e göre şeriat sahibi nebinin tamamen yeni hükümler getirmesi şart değildir. Bazı önemli, kat'î ve mütevatir şeriat hükümlerini açık bir şekilde neshetmesi kendisini hem şeriat, hem de emir ve nehiy yetkilerini haiz bir nebi olarak gördüğünü ispatlamaktadır. Nitekim cihad gibi mensûs Kur'ân hükmünü neshetmesi bunun açık delilidir:

“Cihad, yani dinî savaşları Allah Tealâ yavaş yavaş azaltmıştır. Hz. Musa zamanında o kadar şiddet vardı ki sadece iman etmek katledilmeye yetiordu. Hatta küçük çocuklar dahi öldürülüyorlardı. Sonra peygamberimiz Hz. Muhammed zamanında çocuk, yaşlı ve kadınların öldürülmesi haram kaldı. Sonra bazı kavimlerin iman etmek yerine sadece cizye vererek cezadan kurtulmaları kabul edildi. İşte mesih-i mev'ûd zamanında da cihad hükmü kat'en iptal edilmiştir (Erbaîn, S.4, s.15).”

Mirza Ğulam Ahmed kendisinin peygamberlik iddiasını reddedenleri kâfir olmakla itham etmiştir. Çünkü kendisi şeriat sahibi bir resûldür. 1900'de yayınladığı ilhamda kendisine tâbi olmayan ve biat etmeyen kişinin Allah ve resûlüne asi cehennemlik bir kişi olacağı yazılıydı:

“Küfür iki kısımdır. Birincisi, bir kişinin İslâm'ı inkâr etmesi ve Hz. Peygamberi Allah'ın resûlü olarak görmemesi. İkinci tür küfür ise, mesela mesih-i mev'ûdu kabul etmez. Onu bütün hüccetlerine rağmen yalancı sayar. Hâlbuki onu kabul etme ve hak bilme hususunda Allah ve resûlünün tekid olduğu gibi önceki nebilerin kitaplarında da tekid bulunmaktadır. Şu halde bu kişi Allah ve resûlünün emrini inkâr ettiği için kâfirdir. Dikkat edilirse bu her iki tür küfür de aynı türdendir. Çünkü kişi vakf olduğu halde Allah ve resûlünün emrini kabul etmezse, Kur'ân ve hadisteki açık naslar gereği Allah ve resûlünü de kabul etmemektedir (Hakâkatu'l-Vahiy, s.179–180).”

Ahmedî grubundan olmayan Müslümanları kâfir sayma temeline dayalı Kadiyani grubu, kâfirler için olan bütün fikhî hükümleri Müslümanlar için uygulamıştır. Nitekim bütün Kadiyaniler için Ahmedî olmayan Müslümanlar ile evlenme yasağı getirilmiştir. Ahmedî grubundan olmayanlar Kur'ân'da olduğu gibi ehl-i kitap sayılmışlardır. Aynı şekilde Ahmedî olmayanın arkasında namaz kılmanın ve onun cenaze namazını kılmanın da caiz olmadığı kararlaştırılmıştır.²¹

Mirza Ğulam Ahmed'in bazı ibarelerinden tenasüh inancını kabul ettiği de anlaşılmalıdır. Bu hususta şunları söyler:

“Burada şu husus da hatırdâ tutulmalıdır ki peygamberimiz Hz. Muhammed'in ruhaniyeti Müslüman toplumun içindeki finenin baştan olduğu zamanlar daima zuhur etmektedir. Ayrıca, Hakikat-i Muhammediyye'nin hulûlü kâmil bir mütebedde görürür (Â'ine-i Kemâlât-i İslâm, s.346).”

Mirza Ğulam Ahmed'in nübüvvet ve özellikleri hakkında kapıldığı üstünlük hissi kendisini önceleri bütün peygamberlere denk görmesine sebep olmuştur. Bu konuda bir beyitte şöyle söyler:

آنچه داداست بر نبی را جام داد آن جام را مرا به تمام

Her ne kadar her peygambere peymane verilmiş ise de, onlara verilen peymanenin tamamı bendedir.

Devamla Mirza Ğulam Ahmed şöyle der:

امیاء گرچه بودہ اند بے من بہ عرفان نہ کھترم ز کے

Her ne kadar birçok nebi varsa da, ben irfan yönünden, hiç birinden eksik değilim.

Mirza Ğulam Ahmed daha da ileri giderek kendisini bütün peygamberlerin sahip olduğu özelliklere sahip olarak görür:

21 Nedevî, Mevlana Seyyid Ebu'l-Hasan Ali, a.g.e., s.74-85; Bu emir gereği Ğodhrî Zaferullah Hân (Pakistan'ın dış işleri bakanı idi) Muhammed Ali Cinnah'ın cenazesine katılmış olmasına rağmen namazını kılmamıştır. Sebebini soranlara ise şu cevabı vermiştir: “Siz beni ya kâfir devletin Müslüman memuru veya Müslüman devletin kâfir memuru sayın.” Tank Mahmud, Sâhibzâde, Kâdyâniyyet kâ Siyâsi Tecziye, Multan 1993, I, 64

آدم نيز احمد مختار
در بوم جامه همه ابرار

İnsanım, keza Ahmed-i muhtarım, tenimde bütün güzelliğlerin elbisesi vardır (*Hutbe-i İlhâmiyye*, s.99; *Nüzûl-i Mesih*, s.99–100; *Ruhânî Hazâin*, XVIII, 477–478).

Mirza Ğulam Ahmed nübüvvetin ve ruhanîyetin mükemmelliğinin zamana paralel olarak terakki ettiğini ve bunların da kendi zatında en mükemmel haliyle ortaya çıktığını söylemiştir:

“Peygamberimiz Hz. Muhammed’in ruhanîyeti beşinci binde icmali sıfatlarla birlikte görülmüştür. O dönem bu ruhanîyetin son aşaması değildi. Aksine onun mükemmellik basamaklarının ilkiydi. Sonra o ruhanîyet altıncı binin sonunda yani şu anda tam olarak tecelli etmiştir. Şu halde ben işte o söz verilen nur ve nurun görüntüsüüm (*Hutbe-i İlhâmiyye*, s.177–178).²²

Muhammed Resûlullah'ın iki Bi'seti

Müslümanların inancına göre nübüvvet Hz. Âdem ile başlamış, nebilerin sonuncusu Hz. Muhammed (sav) ile son bulmuştur. Hz. Peygamber'den sonra hiç kimse peygamberlik makamına getirilmeyeceği gibi, bizzat onun risâlet ve nübüvvet devri kıyamete kadar baki kalacaktır. Ancak, Mirza Ğulam Ahmed'in inancına göre Hz. Muhammed'in nebi konumuyla dünyaya ikinci kez gelmesi Allah tarafından mukadderdi. Nitekim ilk olarak m. 6. yüzyılda Hz. Muhammed peygamber konumuyla Mekke'ye gönderilmiştir. İkinci kez milâdî 19. yüzyılın sonu h.14. yüzyılın başlarında Kadiyan'a (Gordaspûr bölgesi, doğu Pencab) gönderilmiştir. Ancak bu ikinci gönderiliş Hz. Muhammed şeklinde değil, Mirza Ğulam Ahmed şeklinde gerçekleşmiştir. Hz. Peygamber'in bu zuhuru Mirza Ğulam'ın özel istiahlında zil (gölge) ve *burûz* (yansıma) şeklinde beyan edilmektedir.

Mirza Ğulam Ahmed Hz. Peygamber'in yansıması olması sebebiyle kendisinin biaynihi Muhammed resûlullah, vücudunun Muhammed resûlullahın vücudu ve kendisinin bi'setinin biaynihi Muhammed resûlullahın bi'seti olduğunu iddia etmiştir. Tek fark ilk gelişte o Muhammed idi. İkinci gelişte adı

Ğulam Ahmed olmuştur. İlk bi'set Mekke'de olmuştur. İkinci bi'set ise Kadiyan'da. İlk bi'set celâli idi. İkinci bi'set, cemali.

"Bil ki peygamberimiz Hz. Muhammed nasıl ki beşinci binde (m.6. yüzyıl) gönderilmiş ise, aynı şekilde mesih-i mev'ûd (Mirza Ğulam Ahmed) yansıma şeklinde altıncı binin (h.13. yüzyıl) sonunda (Kadiyan'a) gönderilmiştir. Bu, Kur'ân ile sabittir ve inkâra mahal yoktur. Körlerden başka hiç kimse bundan yüz çevirmez (*Hutbe-i İlhâmiyye*, s.180–181; *Ruhânî Hazâin*, XVI, 270–271)."

"Hz. Peygamber'in iki bi'seti vardır. Diğer bir deyişle Hz. Peygamber'in yansıma şeklinde ikinci kez dünyaya geleceği sözü verilmişti ki bu, mesih-i mev'ûd ve mehdi-i ma'hûd'un (Mirza Ğulam) zuhuru ile tamamlanmıştır (*Tuhfe-i Golreviyye*, s.94, *Ruhânî Hazâin*, XVII, 249)."

"Sonra şuna da dikkat et ki Allah Tealâ, Hz. Peygamber'in iki bi'setinden Kur'ân'da bahsetmiştir... Allah Tealâ o ayet-i kerimede açıkça Hz. Muhammed'i ümmîler yani Mekkeliler arasından resûl yaparak gönderdiği gibi, henüz dünyada yaratılmamış başka bir kavme de göndereceğini söylemiştir. Ancak bir kişinin öldükten sonra yeniden dünyaya getirilmesi ilâhî kanuna aykırı olacağından, şu halde bu vaad Hz. Peygamber'in ikinci bi'seti için kendisinin bütün nübüvvet sıfatlarını taşıyan, güzellik, iyilik ve Allah'ın kullarını hidayete erdirmeye kendisine benzeyen, ittibada öylesine ileri giderek Hz. Peygamber'in canlı tasviri olan bir kişinin seçilmesi ile gerçekleştirilir. Hiç şüphesiz böyle bir kişinin dünyaya gelmesi bizzat Hz. Peygamber'in dünyaya gelmesidir ve tam benzerlik sebebiyle mesih-i mev'ûd ve Hz. Peygamber arasında herhangi bir ikilik kalmadığından, bu her ikisinin vücudu da tek vücut hükmindedir... O zaman bu durumda Allah Tealâ'nın Kadiyan'da yeniden Hz. Muhammed'i indirdiğinde şüphe kalır mı? (Mirza Beşir Ahmed Kadiyani, Sahibzade, *Kelimetu'l-Fazl*, s.104–105, *Review of Religions* içinde, Mart-Nisan 1915)."

"Şu halde mesih-i mev'ûd (Ğulam Ahmed) ve Hz. Muhammed'i iki ayrı vücut şeklinde görenler mesih-i mev'ûda (Ğulam Ahmed) muhalefet etmişlerdir. Çünkü mesih-i mev'ûd (Ğulam Ahmed) "benim vücudum Hz. Peygamber'in vücudu olmuştur." demektir. Dahası mesih-i mev'ûd (Ğulam Ahmed) ve Hz. Muhammed arasında ayırım yapanlar da mesih-i mev'ûdun eğitimine karşı çıkmışlardır (*Hutbe-i İlhâmiyye*, s.171; *Ruhânî Hazâin*, XVI, 258)."

Bu alıntılardan açıkça görülmektedir ki Mirza Ğulam Ahmed ve onun grubunun inancı Hz. Peygamber'in iki bi'setinin olduğu ve bu ikinci bi'setin

22. Nedevî, *Mevlana Seyyid Ebu'l-Hasan Ali*, a.g.e., s.86-89

Kadiyan'da Mirza Ğulam Ahmed şeklinde gerçekleştirildiği yönündedir. Dolayısıyla Mirza Ğulam Ahmed'ın Mirza Muhammed'dir.

Mirza Ğulam Ahmed'in beyan ettiği iki bi'setin dönemleri de ayrı ayrıdır. Nitekim ona göre h.14. yüzyıl ile ikinci bi'set başlamış ve h.13. yüzyılın sonunda ilk bi'setin bütün bereketleri sona ermiştir. Hatta Kur'an, iman ve İslâm kısaca her şey ortadan kalkmıştır. Bütün bunlar ikinci bi'set sayesinde ümmete yeniden nasip olmuştur. Dolayısıyla bu, h.13. yüzyılda Mekki bi'set döneminin sona erdiği ve artık h.14. yüzyılda Kadiyanî bi'set döneminin başladığı anlamına gelmektedir. Netice itibarıyla insanlığın kurtuluşu için üzerinde Kadiyanî bi'set mührünün olduğu İslâm muteber, kabil-i amel ve kurtuluş vesilesi sayılmaktadır. Kısacası Mirza Ğulam Ahmed'in iki bi'set akidesinin önemli bir neticesidir ki h.13. yüzyıldan sonra Hz. Peygamber'in risalet ve nübüvvetine iman etmek, şeriatına tabi olmak, onun emir ve talimatları üzerine amel etmek kurtuluş vesilesi değildir. Bunun aksine Mirza Ğulam Ahmed'e iman etmedikçe bütün bunlar boş ve anlamsız şeylerdir. Çünkü h.13. yüzyıldan sonra Mekki risalet ve nübüvvet devri kapanmış, Kadiyanî risalet ve nübüvvet devri başlamıştır. Bu dönemde Hz. Muhammed'in şeriatı üzerine amel edenler Muhammedî risalet devrinde Hz. Musa ve Hz. İsa'nın şeriatı üzerine amel edenler hükümünde olacaktırlar.²³

Mirza Ğulam Ahmed Hz. Muhammed'in şekline büründükten sonra Kur'an-ı Kerim'de Âl-i İmran, Ar'âf, Necm, Feth, Müzemmil, Kevser, Enfal, Kehf, Ahzab, İsrâ, Enbiya sûrelerinde Hz. Muhammed hakkında nazil olan bütün âyetleri kendi zatına uyarlamıştır (*Hakikatü'l-Vahiy*, s.7, 45, 70-77, 81, 94, 101-102).²⁴

Mirza biaynîhi Muhammed Resûlullah

Kadiyanî akideye göre Hz. Muhammed bütün vasıfları ile birlikte Mirza Ğulam Ahmed'in yansıyan şeklinde Kadiyan'da tekrar gönderilmiş olduğundan, onun vücudu biaynîhi Hz. Muhammed'in vücududur:

"*Ve Allah bana o resûlün feyzini nazil etmiştir ve onu mükemmel kalmıştır. Ayrıca, o nebinin lütuf ve cömertliğini bana doğru çekmiştir. O kadar*

ki benim vücudum onun vücudu olmuştur. Şu halde benim cemaatime giren kişi hakikatte benim önderim hayrı l-mürselinin sahabeleri arasına girmiş demektir (Hutbe-i İlhamiyye, s.171; Ruhânî Hazâin, XVI, 258)."

"*Hadiste de geçtiği üzere Hz. Peygamber: "Mesih-i mev'ûd benim kabirime defnedilecek." buyurmuştur ki bundan kasıt bizzat benim. Yani mesih-i mev'ûd, nebi-yi kerimden başka biri olmayıp, yansıma şeklinde dünyaya tekrar gelecek olan kişidir (Kelimetü'l-Fazl, s.104-105, Review of Religions içinde, Mart-Nisan 1915)."*

Mirza Ğulam Ahmed'in vücudunun biaynîhi Hz. Muhammed'in vücudu olduğuna ve Hz. Peygamber'in Mirza şeklinde bizzat yeniden Kadiyan'a geldiğine inanılırsa, Hz. Muhammed'in ilk bi'sette var olan bütün vasıf ve imtiyazlarının da yansıma tarzında tamamen Mirza Ğulam Ahmed'e geçmiş olması gerekecek ve h.13. yüzyılda Hz. Muhammed'e has olan makam artık Mirza Ğulam Ahmed'e geçecektir:

"*Mademki ben yansıma olarak Hz. Muhammed'im ve yansıma tarzında bütün Muhammedî vasıflar nübüvvet ile birlikte benim zilliyet aynamda yankılandığına göre, başka birisi ayrıyeten nübüvvet iddiasında bulunmuş mu olur? (Eyk Ğaltî ka İzale, s.10; Ruhânî Hazâin, XVIII, 212)."*²⁵

"*Ben yansıma (burûz) şeklinde nebi ve resûl yapıldım. Bu sebeple Allah, defalarca benim adımı Allah'ın nebisi ve Allah'ın resûlü koymuştur. Ancak, yansıma şeklinde benim nefsim arada yoktur, aksine Hz. Muhammed vardır. Bu açıdan benim adım Muhammed ve Ahmed olmuştur. Şu halde risalet bir başkasına gitmemiştir. Muhammed'in olan şey Muhammed'in yanında kalmıştır (Eyk Ğaltî ka İzale, s.10; Ruhânî Hazâin, XVIII, 216)."*²⁶

Bu akideyi ilk olarak Mirza Ğulam Ahmed icad etmiştir. Aksi halde, 1400 yıllık İslâm tarihinde Müslümanların Hz. Muhammed'in dünyaya yeniden geleceği şeklinde bir akidesi olmamıştır. Nitekim Kadiyanî grubunun yaygın organı *el-Fazl* şöyle yazar:

"*Bugüne kadar Müslümanlar arasında hiç kimse Hz. Peygamber'in şanı ile ilgili olarak bu hususu beyan etmemiştir. Ayrıca mesih-i mev'ûddan önce hiç kimse Hz. Muhammed'in iki bi'setin olduğu hakikatine de vakıf değildi. Bütün*

²³ Ludhiyânevî, Mevlana Muhammed Yusuf, *Tuhfe-i Kâdiyâniyyet*, Âlemî Meclis-i Tahaffuz-i Hatm-i Nübüvvet, Multân 1994, I, 124-134

²⁴ Ludhiyânevî, Mevlana Muhammed Yusuf, a.g.e., s.101-104

²⁵ Ludhiyânevî, Mevlana Muhammed Yusuf, a.g.e., s.55-56

²⁶ Ludhiyânevî, Mevlana Muhammed Yusuf, a.g.e., s.135-136

*İslam âleminde Hz. Peygamberin şanı onun iki bi'seti şeklinde ifade eden tek kişi Mirza Ğulam Ahmed'dir (al-Fazl, Kadiyan, 24 Ocak 1931).*²⁷

Kadiyaniler, Mirza Ğulam Ahmed'in Hristiyanlığı temellerinden sarstığını iddia etmekte idler. Hâlbuki Mirza Ğulam Ahmed "*Mirza tıpkı Muhammed'dir*" nazariyesini icat ederek Hristiyanlığın temellerini daha da sağlamlaştırmıştır. Nitekim bu iddia karşısında Hristiyanlar da: "*Eğer mesih-i mev'ûd tıpkı Muhammed olabilirse, o zaman Mesih ibn-i Meryem tıpkı Allah niçin olamazın. Hz. Musa ruhullah olduğundan, insan şeklinde Allah'ın ruhu ortaya çıkmıştır ve Hz. Musa Allah'ın görüntüsü olması sebebiyle biaynihil Allah olduğu için ona Allah denilmesi tevhide bir zarar gelmez. Eğer Mirza Ğulam Ahmed'in yansına Muhammed olması mümkün ise ve bununla hâtemiyet mührü kırılmıyorsa, o zaman ruhullah yansına Allah niçin değildir ve bununla Muhammed'in nübüvvetinin bizzat Muhammed'de kaldığını iddia ediyorsa, o zaman Hz. İsa'ya Allah denilmesiyle de Allah'ın Allahlığı bir başkasına gitmeyecektir.*" diye bir soru sorabilirler. Bu takdirde bu soruya verilecek bir cevap bulmak imkânsızdır.²⁸

Mirza Hateme'n-Nebiyin

Kadiyanî akideye göre Hz. Peygamber'in Mirza Ğulam Ahmed'in yansısına şeklinde Kadiyan'daki ikinci bi'seti biaynihil Hz. Muhammed'in bi'seti olduğunda, Mirza Ğulam Ahmed yansına olarak hateme'n-nebiyyin de olmaktadır:

"Defalarca söylediğim gibi " ...Nitekim bu peygamber, henüz iman ehli arasına katılmamış olan diğer insanlar için de gönderilmiştir (62/3)." ayeti mucibince ben yansına şeklinde nebilerin sonuncusu olan nebiyim. Dahası Allah bundan 20 yıl önce Berahin-i Ahmediyye'de adımı Muhammed ve Ahmed koymuş ve benim vücudumu bizzat Hz. Muhammed'in vücudu saymıştır (Eyk Ğaltî ka İzâle, s.10; Ruhânî Hazâin, XVIII, 212)."

"Mübarek o kimseye ki beni tanıdı. Ben Allah'ın bütün yollarının sonuncusuyum. Ben onun bütün nurlarının sonuncusuyum. Beni bırakan kimse

²⁷ Ludhiyânevî, Mevlana Muhammed Yûsuf, a.g.e., s.128-129

²⁸ Ludhiyânevî, Mevlana Muhammed Yûsuf, a.g.e., s.160-162

*şanssızdır. Çünkü bensiz her şey karanlıktır (Kaştî-yi Nuh, s.56; Ruhânî Hazâin, XIX, 61).*²⁹

Hz. Muhammed hateme'n-nebiyyindir. Onun sonuncululuğu getirmiş olduğu dinin ebediyete kadar devam etmesini gerektirir. Kur'ân'daki kat'î nasrlardan da anlaşıldığı üzere onun getirmiş olduğu hidayet kitabı dünyadan yok olmadı gibi, ümmeti de sapıklıkta birleşmezler. Mirza Ğulam Ahmed, Hz. Muhammed'in ikinci bi'seti kisvesine bürünmek için onun dünyaya getirmiş olduğu hidayet kendisinin ikinci bi'set dönemi başlamadan önce tamamen yok olduğu, dünyada her tarafın karanlığa büründüğü, yeryüzünde ne din, ne iman, ne hidayet, ne de hidayet kitabı kaldığı nazariyesini icat etmiştir. Dahası bütün bunlar dünyaya Mirza Ğulam Ahmed sayesinde yeniden nasip olmuştur. İşte bu inanç onun *zil* ve *buruz* nazariyesinin temel taşıdır.³⁰

Kadiyanî Bi'setin Mekkâ Bi'sete Üstünlüğü

Kadiyanî akidede Hz. Muhammed'in Kadiyan zuhûru (ki bu Mirza Ğulam Ahmed şeklinde olmuştur) Mekkâ zuhûrdan daha yüce ve daha faziletlidir:

"Diğer bütün nebilerde bulunan farklı vasıfların hepsi Hz. Muhammed'de fazlasıyla mevcut idi ve bütün bu vasıflar Hz. Peygamber'den zillî olarak bize bahşedilmiştir. Bunun için bizim adımız Âdem, İbrahim, Musa, Nuh, Davud, Yusuuf, Süleyman, Yahya, İsa v.s. dir. Önceki bütün nebiler Hz. Peygamber'e has sıfatlarda gölge idiler. Artık biz bütün bu sıfatlarda Hz. Muhammed'in gölgesiyiz (Melfûzât-ı Ahmediyye, III, 270)"

*"Nebi aleyhisselamın bi'setinin altıncı binle alakalı olduğunu inkâr eden kişi hakkı ve Kur'ân nasrlarını inkâr etmiştir. Doğrusu şudur ki Hz. Muhammed'in ruhaniyeti altıncı binin sonunda, yani bu günlerde o yıllara oranla daha kuvvetli, daha mükemmel ve daha şiddetlidir. Belki de ayın 14'ü gibidir (Huibe-i İlhâmîyye, s.181; Ruhânî Hazâin, XVI, 271-272)."*³¹

²⁹ Ludhiyânevî, Mevlana Muhammed Yûsuf, a.g.e., s.57

³⁰ Ludhiyânevî, Mevlana Muhammed Yûsuf, a.g.e., s.130

³¹ Ludhiyânevî, Mevlana Muhammed Yûsuf, a.g.e., s.58-59, 145

Kadiyanî Kelime-i Tayyibe ve Nübüvveti Muhammediyye'nin İbtali

Kadiyanî akideye göre Mirza Ğulam Ahmed'in şanı Hz. Muhammed'in şanıdan ileridir. Hal böyle olunca kelime-i tayyibeyi yani "la ilâhe illa Allah Muhammed resûlullah"ı Mirza Ğulam Ahmed'siz okumak batıldır:

"Şu halde mesele açıktır. Eğer Hz. Peygamber'i inkâr küfür ise, mesih-i mev'ûdu inkârın da küfür olması gerekir. Çünkü mesih-i mev'ûd Hz. Peygamber'den ayrı bir şey değil, aksine tam kendisidir. Mesih-i mev'ûdu inkâr eden kâfir değilse, ne'uzubillah Hz. Peygamber'i inkâr eden de kâfir değildir. Çünkü ilk bi'set döneminde Hz. Peygamber'i inkâr etmek küfür olurken, ikinci bi'set ki bunda mesih-i mev'ûdun ruhaniyeti daha kuvvetli, daha mükemmel ve daha şiddetlidir, onu inkâr etmenin küfür olmaması nasıl mümkün olabilir (Kelimetu'l-Fazl, s.146-147, Review of Religions içinde, Mart-Nisan 1915."

"Musa'yı kabul edip de İsa'yı kabul etmeyen, İsa'yı kabul edip de Muhammed'i kabul etmeyen veya Muhammed'i kabul edip de mesih-i mev'ûdu kabul etmeyen kimse sadece kâfir değil, aynı zamanda kızıl kâfir ve İslâm dairesinin dışındadır (Kelimetu'l-Fazl, s.110)."

Nitekim Kadiyanî kelime-i tayyibe "la ilâhe illa Allah Muhammed resûlullah"ın anlamına Mirza Ğulam Ahmed'in dâhil edilmesi zarurî olmuştur:

"Evet, Hz. Mesih-i mev'ûdun (Mirza Ğulam Ahmed) gelişiyile kelime-i tayyibenin anlamında bir fark mutlaka meydana gelmiştir. O da şudur ki, mesih-i mev'ûdun bi'setinden önce Muhammed resûlullahın anlamına sadece kendisinden önce geçen nebiler girmekteydi. Ancak, mesih-i mev'ûdun bi'setinden sonra Muhammed resûlullahın anlamına bir başka resûl daha eklenmiştir. Nitekim mesih-i mev'ûdun gelişiyile "la ilâhe illa Allah Muhammed resûlullah" kelimesi batıl olmaz, aksine daha fazla şan ile parıldamaya başlar. Çünkü şanı yüce nebi Mirza Ğulam Ahmed onun anlamına dâhil olmuştur. Elbette Mirza'sız bu kelime boş, işe yaramaz ve batıl olmuştur. Dolayısıyla Mirza'sız bu kelimeyi okuyanlar kâfir, belki kızıl kâfir olmuşlardır (Kelimetu'l-Fazl, s.158)."

Muhammedî kelimeyi okuyanlar onlara göre kâfir olduğu için yine onlara göre Muhammedî kelime-i tayyibe nesholmuş ve Hz. Muhammed'in nübüvvet ve risalet dönemi de sona ermiştir. Dolayısıyla Kadiyanî akideye göre artık sadece Mirza Ğulam Ahmed'e tabi olmak kurtuluş vesilesidir. Bütün bunların doğal neticesi olarak Mirza Ğulam Ahmed'siz İslâm Dini ölü dindir.

"Bizim dinimize göre (İslâm Dini gibi) nübüvvet silsilesi olmayan din ölü dindir. Yahudi, Hıristiyan ve Hindu dinlerine bunlarda artık herhangi bir nebi olmadıği için ölü din diyoruz. Eğer İslâm'ın durumu da böyle olursa, bize de hikâyeci denilecektir (Mefzûât-ı Ahmediyye, III, 270)."

"İnsanî gelişimin sadece nakledilen birkaç söze (yani Hz. Peygamber'den menkul olan şeriat-i Muhammediyyeye) dayandığı ve ilâhi vahyin önde değil, arkada kaldığı öğreten din, lanetli ve kabil-i nefrettir. Nitekim böyle bir din rahmanî yerine şeytanî denilmeye daha müstahaktır (Berâhîn-i Ahmediyye, V, 138-139; Ruhânî Hazâin, XXI, 306)."³²

Nebevî Özellikler ve Mirza Ğulam Ahmed

Mirza Ğulam Ahmed'in cemaati ikinci bi'set perdesine sığınarak kendisine Hz. Muhammed'in bütün hastetlerini büyük bir cömertlikle bahşetmektedirler:

Kur'ânî akideye göre Fetih Suresi 29. ayet Hz. Muhammed'e işaret etmektedir. Ancak, Kadiyanî akideye göre bu ayet Mirza Ğulam Ahmed ve onun cemaatini övmek için nazil olmuştur:

"Muhammed, Allah'ın resûlüdür. Onunla birlikte olan kimseler kâfirlere karşı sert, birbirlerine karşı merhametlidirler. Baktığında onları rükûda, secdede, Allah'ın lütfünü ve hoşnutluğunu talep etmekle meşgul göreceksin. Onların yüzlerinde hassaten tanınmalarını sağlayan secdelerden izler mevcuttur." (48/29).

Kur'ânî akideye göre Hz. Muhammed bütün insanlığın resûlü olarak gönderilmiştir. Ancak, Kadiyanî akideye göre h.14. yüzyıldan itibaren bütün insanlığın resûlü Mirza Ğulam Ahmed'dir (Tezkire, s.360).

Kur'ânî akideye göre Hz. Muhammed bütün dünya için müjdecî ve uyarıcıdır. Ancak, Kadiyanî akideye göre artık dünyanın müjdecisi ve uyarıcısı Mirza Ğulam Ahmed'dir. (Tezkire, s.154).

Kur'ânî akideye göre Hz. Muhammed âlemlere rahmet olarak gönderilmiştir. Ancak, Kadiyanî akideye göre artık rahmeten lil âlemin Mirza Ğulam Ahmed'dir. (Tezkire, s.83).

³² Ludhiyânevî, Mevlana Muhammed Yûsuf, a.g.e., s.63-68

Kur'ânî akideye göre kurtuluş sadece Hz. Muhammed'e tabi olmakla mümkündür. Ancak, Kadiyanî akideye göre artık sadece Mirza Ğulam Ahmed'in öğretilerine tabi olmak kurtuluş vesilesidir:

"Benim öğretilerimde hem emir ve nehiy, hem de şeriatın zarurî hükümlerinin teçdidi olduğu için Allah Tealâ benim öğretilerimi ve bana nazil olan vahiy gemi ismiyle adlandırmıştır... Şimdi bak! Allah, benim vahiyimi, öğretilerimi ve bana biati Nuh'un gemisi kararlaştırdı ve bütün insanlar için onu kurtuluş vesilesi saydı. Gözleri olan baksın, kulakları olan dıysun (Haşiyeye-i Erba'în, S.4, s.6; Ruhânî Hazâin, XVII, 435)."

Kur'ânî akideye göre Hz. Muhammed hateme'n-nebiyyin'dir. Ancak, Kadiyanî akideye göre artık bu makam yansımaya şeklinde Mirza Ğulam Ahmed'indir:

"Defalarca söylediğim gibi " ...Nitekim bu peygamber, henüz iman ehli arasına katılmamış olan diğer insanlar için de gönderilmiştir (62/3)." ayeti mucibince ben yansımaya şeklinde nebilerin sonuncusu olan nebiyim. (Eyk Ğaltî ka İzale, s.10; Ruhânî Hazâin, XVIII, 212)."

"Helak oldu o kimse ki seçkin bir resûlü (Mirza Ğulam Ahmed) kabul etmedi. Mübarek o kimseye ki beni tanıdı. Ben Allah'ın bütün yollarının sonuncusuyum. Ben onun bütün nurlarının sonuncusuyum. Beni bırakan kimse şanssızdır. Çünkü bensiz her şey karanlıktır (Kaştî-yi Nuh, s.56; Ruhânî Hazâin, XIX, 61)."

Müslümanların akidesine göre Hz. Muhammed'in varlığı kâinatın yaratılma sebebidir. Onun vücudu olmasaydı, kâinat vücuda gelmeyecekti. Ancak, Kadiyanî akideye göre kâinat sadece Mirza Ğulam Ahmed'in hatırına yaratılmıştır. O olmasaydı, yer ve gök vücuda gelmediği gibi, nebi de olmazdı (Hakîkatu'l-Vahiy, 99; Ruhânî Hazâin, XXII, 102).

İslâmî akideye göre Hz. Muhammed beşerin en faziletlisi ve seyyidü'l-enbiya'dır. Onun mertebesi bütün nebilerden yücedir. Ancak, Kadiyanî akideye göre Mirza Ğulam Ahmed bütün nebilerden daha faziletlidir. Nitekim Mirza Ğulam Ahmed'e şöyle ilham olmuştur: "Gökten birkaç taht inmiştir. Ancak senin tahtın en üste serilmiştir (Hakîkatu'l-Vahiy, s.89; Ruhânî Hazâin, XXII, 92)."

İslâmî akideye göre Hz. Muhammed makam-ı mahmud sahibidir. Ancak, Kadiyanî akideye göre bu makam Mirza Ğulam Ahmed'e bahşedilmiştir (Hakîkatu'l-Vahiy, 102; Ruhânî Hazâin, XXII, 105).

Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Muhammed'in zevceeleri ümmetin anneleri olarak beyan edilmiştir (Ahzab Suresi, 33/6). Ancak, Kadiyanî akideye göre bu hitap Mirza Ğulam Ahmed'in eşlerindedir.

Bu ayrıntılardan da anlaşılmalıdır ki Hz. Muhammed'e has özellikler ve vasıflardan bir tanesi dahi yoktur ki Mirza Ğulam Ahmed'in cemaati bunları Mirza Ğulam Ahmed'e uyarlamamış olmasın.³³

İngiliz İktidarını Teyit ve Cihadı Yasak

Mirza Ğulam Ahmed'in ailesi Pencab'a yeni yeni yerleşen İngiliz Hükümeti'ne başlangıçtan beri sadık kalmıştır. Bu aileye mensup bazı kişiler yeni hükümetin terakkisi ve bekası için canı gönülden çalışmışlardır. Özellikle 1857 savaşında Mirza Ğulam Murtaza İngilizlere maddî yardımda bulunmuş, karşılığında hükümetten övgü dolu mektuplar almıştır. O kadar ki Ğulam Murtaza ve büyük oğlu Ğulam Kadir İngiliz ordusuna katılarak Müslümanlara karşı savaşmışlar ve Gordaspur'un Termun kıyılarında mücahitleri kılıçtan geçirmişlerdir. Bu hizmetlerine karşılık olarak İngiliz hükümeti bu aileyi ödüllendirmiştir. Mirza Ğulam Ahmed *Kitâbu'l-Beriyeye* (1897), *Tuhfe-i Kayseriyeye* (1897) ve *Tiryâku'l-Kulûb* (1902) adlı eserlerinde ailesinin bu hizmetlerini sayarken şunları söylemiştir:

"Ben, bu hükümetin gerçek dostu olan bir ailedenim. Babam Mirza Ğulam Murtaza hükümetin nazarında sadık bir dost idi. Valinin konağında yeri vardı. Babam 1857 savaşında gücünün üzerinde hükümete yardım etmişti. Yani elli kişiyi elli at ile birlikte tam isyan vaktinde İngilizlere yardım için göndermişti. Büyük abim Mirza Ğulam Kadir de isyan zamanı İngilizlere yardım etmiş ve İngilizlerin safında savaşmıştır (Kitâbu'l-Beriyeye, s.2)." Ancak, İngilizler 1857 hâdisesinden sonra onların mülklerine de el koymuşlardır.³⁴

Mirza Ğulam Ahmed yazılarında İngilizleri açıkça övmüştür. Onun bu hususta yazdıkları büyük bir kütüphane dahi oluşturmuştur. Mirza Ğulam

33 Ludhiyânevî, Mevlana Muhammed Yûsuf, a.g.e.,s.137-144

34 Semî'ü'l-Hakk, Mevlana, a.g.e., s.17-18

Ahmed bu kitaplarda defalarca kendi sadakati, samimiyeti ve ailesinin hizmetleri ile İngiliz iktidarını teyit ve himayeye çalışırken, Müslümanlarda dinî hamiyeti uyandırmanın gerekli olduğu böyle bir zamanda, defalarca cihadın haram ve yasak oluşunu ilan etmiştir. Mirza Çulam Ahmed ölümünden bir yıl önce 7 Mayıs 1907'de "Cemaatim İçin Gerekli Nasihat" başlığıyla yayınladığı bir ilanda şöyle yazar:

"Hindustan ve Pencab'ın muhtelif yerlerinde Allah'ın fazlı ile sayıları yüz binleri bulan cemaatime 26 yıldan beri sözlü ve yazılı olarak zihinlere yerleştirmeye çalıştığım şeyleri iyice hafızalarına yerleştirmelerini ısrarla nasihat ediyorum. Yani İngiliz hükümetine tam itaat edin. Çünkü bu hükümet bizim iyiliğimizi isteyen bir hükümettir. Onun himayesinde bizim Ahmedîye fırkamız birkaç yıl içinde yüz binlere ulaştı. Dahası bu hükümetin iyiliği sayesinde biz zalimlerin pençesinden kurtulduk. İngiliz hükümetinin bu iş için seçilmesi Allah Tealâ'nın hikmeti ve maslahatıdır. Siz Osmanlı Devleti'ne bağlı kalarak veya Mekte ve Medine'de kendi evinizi yaparak kötü insanların saldırılarından kurtulabileceğinizi düşünebilir misiniz? Hayır, asla hayır. Belki bir hafta da kılıçla lime lime doğranırsınız. Bir düşünün, eğer bu hükümetin gölgesi dışına çıkarsanız bir daha nereye sığınacaksınız. Sizi korumasına alacak bir saltanat adı verin bana. İslam devletlerinin her biri sizi katletmek için dış bilemekte. Çünkü onların nazarında sizler kâfir ve mürtedsiniz. Öyleyse Allah'ın bu nimetinin kadriyi bilin ve kesinlikle bilin ki Allah sizin iyiliğiniz için İngilizleri bu ülkeye hâkim kalmıştır ve bu hükümete bir afet gelirse, o afet sizi de yok edecektir. İnsanların kâfir dedikleri İngilizler sizi o kanlı düşmanlarınızdan korurlar. İngilizlerin kılıçlarının korkusuyla siz katledilmekten kurtulduunuz. Başka bir devletin gölgesinde biraz kalın da görün size nasıl davranılıyor. Şu halde İngiliz hükümeti sizin için bir rahmettir, bir berekettir. Allah tarafından sizin siperinizdir. Öyleyse can u gönülden bu siperin kadriyi bilin."³⁵

Mirza Çulam Ahmed bütün dikkatini cihad meselesi üzerinde toplamıştı. Çünkü cihad İngilizler için sadece Hindistan'da değil, bütün İslâm ülkelerinde korku sebebiydi. O, cihadın daimî olarak nesholdüğünü ilan etmiş ve bunu mesih-i mev'ûd olmasının alâmeti saymıştır.

"Ömrümün büyük bir kısmı İngiliz iktidarını teyid ve himaye ile geçmiştir. Dahası ben cihadın yasaklığına ve İngilizlere itaate dair o kadar çok kitap yazdım ki eğer bunlar bir araya getirilse, 50 dolap onlarla dolabilir. Ben bu kitapları bütün Arap ülkelerine, Kabil ve Rum'a (Anadolu) kadar ulaştırdım. Daima, Müslümanların İngiliz Hükümeti'nin gerçek dostu olmaları, mehdî ve mesih gibi asılsız rivayetlerle ahmakların kalplerini bozan cihada sevk edici meselelerin gönüllerden silinmesi için çalıştım (Tiryâku'l-Kulüb, s.15)."

"Kıscacı ben savaş meydanlarını kızıştırmak için ortaya çıkmadım. Bilakis önce mesih gibi barış ve dostluk kapısını açmak için ortaya çıktım. Eğer barış ve dostluğun temelleri arada olmasa, yaptığımız bütün şeyler fuzuli ve bunlara iman etmek de fuzulidir (Tiryâku'l-Kulüb, s.335)."

"Öyle inanyorum ki müritlerimin sayısı arttıka, cihad meselesine inananların sayısı da azalacaktır. Çünkü beni mesih ve mehdî olarak kabul etmek bizzat cihadi inkâr emektir (Teblîğ-i Risâlet, VII, 17)."

Şehâdetü'l-Kur'ân isimli eserinin sonunda İngiliz Hükümeti'nin dikkatine başlığı ile şunları yazar:

"Benim dini anlayışıma göre İslam iki kısımdır. Birincisi, Allah'a itaat etmek, diğeri ise güveni sağlayan ve zalimlerin elinden kendi gölgesine sığdıran iktidara itaat etmek ki bu da İngiliz Hükümeti'dir (İştihar Government ki Teveccüh ke Layık, s.3)."

Bir başka yerde şöyle yazar:

"Ben bu cömert hükümete karşı cihadın doğru olmadığını, bunun aksine samimi bir kalple her Müslümanın itaat etmesinin farz olduğunu içeren Arapça, Farsça ve Urduca pek çok kitap yazdım. Nitekim ben bu kitapları büyük masraflarla bastırıp İslam ülkelerine ulaştırdım ve biliyorum ki o ülkelerde de bu kitapların büyük etkisi oldu. Benim müridim olan kimseler kalplerinde bu hükümete karşı gerçek iyilik duygularıyla dolu kimselerden oluşan bir cemaat oluşturmaktadırlar. Onlar ahlaken yüksek derecededirler ve öyle sanıyorum ki onların hepsi bu ülke için bereket kaynağıdır ve hükümet için canlarını verirler (Teblîğ-i Risâlet, VI, 65).

Mirza Çulam Ahmed devamla şunları söyler:

"İngiliz Hükümeti için yaptığım hizmetler şunlardır: Ben İngiliz Hükümeti'nin Müslümanların dostu olduğu konusunda beş bine yakın kitap,

dergi ve ilanı bastırıp Hindustan ve İslam ülkelerine dağıttırdım. Bunun için her Müslümanın bu hükümete samimi bir kalple itaat etmesi ve bu zenginliğe gönülden şükredip duacı olması üzerine farzdır. Ben bu kitapları çeşitli dillerde yani Urduca, Farsça, Arapça olarak telif ederek bütün İslam ülkelerine dağıttırdım. O kadar ki İslamiyet'in iki mukaddes şehri Mekke ve Medine'de de yayınlattım. Ayrıca İstanbul, Şam, Mısır, Kabil ve Afganistan'ın çeşitli şehirlerinde mümkün olduğunca yayınladı. Neticede yüz binlerce insan cahil mollaların verdiği eğitim neticesinde kalplere yerleşen cihad ile ilgili o galiz düşüncelerini bıraktı. Ben İngiliz Hindustan'ında yaşayan Müslümanlar arasında benzerini hiç kimsenin yapmadığı bir iş yaptım ve bununla gurur duyuyorum (Sitâre-i Kayser, s.3)."

Mirza Ğulam Ahmed yayınladığı *Nûru'l-Hakk* adlı Arapça risalesinde, açık bir şekilde kendi varlığının İngiliz Hükümeti için bir kale, hisar ve muska niteliği taşıdığını yazmıştır. Dahası, Hıristiyan din adamları ile yaptığı münazaraların sebebinin İslâm ve Hz. Peygamber hakkında takındıkları tavırdan dolayı Müslümanlarda tezahür edecek olan dinî coşkunun İngilizlere zarar vermemesi ve onlardaki bu coşkunun yok olması şeklinde açıklar:

"Ben şu hususu da kabul ediyorum ki bazı papaz ve misyonerler son derece sert yazılar yazdılar ve haddi aştılar. Özellikle Ludhiyana'da yayınlamakta olan Nur Eşşan isimli Hıristiyanlık propagandası yapan bir dergide son derece çirkin yazılar yayımlandı. Derginin yazarları peygamberimiz hakkında böyleli kelimeler kullandılar... Ben yazılan bu şeyleri okuyunca bunların Allah göstermesin heyecanlı bir kavim olan Müslümanların gönüllerinde galeyana getirici bir etki yaratmasından endişe duydum. Nitekim onların bu kızgınlıklarını gidermek ve bu genel öfkeyi bastırmak için iyi niyetle bu yazılara karşı bir ölçüde sert cevaplar vermeyi uygun gördüm. Ta ki öfkeli insanların öfkesi dimsin ve ülkede isyan çıkmazın (Tiryâku'l-Kulüb, s.31).

Bu öğretisi ve inançların bir neticesi olarak İngiliz Hükümeti'ne sadakat ve hizmet duygusu Kadiyan grubunun zihni ve ahlaki yaşamının bir parçası olmuştur. Dahası İngiliz Hükümeti Hindustan içinde ve dışında kendisi için çalışan, hükümet için canını dahi vermekten kaçınmayan gönüllüler elde etmişti. Mirza Ğulam Ahmed bu hususta kendisine muhalefet eden âlimlere sadece küfür etmekle yetinmemiş, lanetler de yağdırmıştır. Bunlar arasında Mevlâna Muhammed Hüseyin Batalvî, Mevlâna Seyyid Hüseyin Muhaddis Dehlevî, Mevlâna Abdulhakk Hakkamî, Mufti Abdullah Tonkî, Mevlâna Ahmed Ali

Saharanpurî, Mevlâna Ahmed Hasan Amrohî ve Mevlâna Resid Ahmed Gangohî gibi büyük âlimler vardır. Bu âlimler için Mirza Ğulam Ahmed köpek, şeytan ve mel'ûn kelimelerini kullanmıştır.³⁶

Kadiyanî Hareketi'nin Din Sistemi/Yaşam Biçimi

Kadiyaniliğin amel ve düşünce yönünden aralarında fark olan yüzlerce İslami guruptan biri olduğu şeklinde yanlış bir anlayış vardır. Ancak, Kadiyanilik Hareketi İslâm'ın din sistemine ve yaşam kalıbına mukabil olan İslâm adıyla yeni bir dinî nizam ve yaşam kalıbı sunmaktadır. İşte bu, Müslümanlar ile Kadiyaniler arasındaki ihtilafın temeliydi. Müslümanların Hz. Peygamber'den nesiller boyunca naklede geldikleri İslâm Dini Kadiyaniler tarafından kötülenmekteydi. Mirza Ğulam Ahmed'in iddiası kendi zati veya cemaatiyle sınırlı değildi. Bizzat Müslümanların evlerine kadar gidilerek tebliğ yapılmaktaydı. Bunun karşısında İslâm âlimleri münazaralar yoluyla onlara gereken cevapları vermişler ve her iki taraftan sayısız kitaplar yazılmıştır.³⁷

Kadiyanilik hareketi dinî hayatın bütün alanlarını ve taleplerini kendisi doldurmak istemekteydi. Kendi taraftarlarına yeni nübüvvet, yeni sevgi ve inanç merkezi, yeni davet, yeni ruhani merkez ve mukaddesat, yeni dinî şiar, yeni önder ve yeni tarihî şahsiyetler bahşetmekteydi.³⁸

Kadiyaniler Müslüman halkı kandırmak için gerektiğinde kendilerini, aralarında furû ihtilaf olan İslâmî gruplardan birine veya ümmetin salihlerinden birisine nispet eden cemaatlerden bir cemaat olarak göstermeye başladılar. Onlar Kadiyaniliğin hakikatini bilmeyenleri Ahmedîlerin de Şîu, Sünnî, Hanbelî, Mâlikî, Şâfiî, Hanefî ve İsmailî gruplar gibi Müslüman ümmetin bir grubu veya Nakşibendî, Kâdirî, Sühreverdî, Çişfî, Sâbirî, Nizâmî gibi tasavvufun kollarıdan bir kol olduğunu söyleyip kandırmaktadırlar.³⁹

Kadiyaniler doğal ve sade bir şekilde İslâmî şiar ve mukaddesat ile Kadiyanî şiar ve mukaddesatı karşılaştırmakta ve kendilerinin İslâm'a denk saymakta ve sahabe-i kiramanın İslâm Dini'ndeki yerine karşılık olarak Ğulam Ahmed'in arkadaşlarına ve halifelerine peygamberin sahabesi derecesi

36 Nedevî, Mevlana Seyyid Ebu'l-Hasan Ali, a.g.e., s. 105-120; Semûr'l-Hakk, Mevlana, a.g.e., s. 44, 60

37 Ludhiyânî, Mevlana Muhammed Yûsuf, a.g.e., s. 115

38 Nedevî, Mevlana Seyyid Ebu'l-Hasan Ali, a.g.e., s. 138

39 Tarık Mahmud, Sâhibzâde, a.g.e., s. 48

vermektedirler. Kadiyaniler yeni nübüvvet ve yeni İslâm merkezi Kadiyan ile birlikte tesis olan bu dinî ve ruhanî bağ sebebiyle Kadiyan'ı İslâm'ın kutsal yerlerinden biri olarak saymakta, dahası Mekke ve Medine ile birlikte Kadiyan'ın adının da anılmasını gerekli görmektelerdir. Onlara göre Kadiyan kasabası Kur'ân'da zikredilmektedir ve Mescid-i Aksâ'dan kasıt mesih-i mev'ûdun mescididir. Bütün bu hususlar ve Kadiyan ile ilgili inançların mantıkî ve doğal neticesi olarak Kadiyan'ı ziyaret etmek hac gibi kutsal bir ameli ifa etmek şeklinde algılanmaya başlanmıştır. Nitekim Kadiyanî önderler Kadiyan yolculuğuna zillî hac adını vermişler ve bunu hac için Kâbe'yi ziyarete gidemeyenler için hacc-ı bedel saymışlardır. Bu hususta o kadar ileri gidilmiştir ki Kadiyan ziyareti hac için Kâbe'yi ziyarete tercih edilir olmuştur. Farklı ve ayrıcalıklı olma eğilimi ve müstakil bir din ve tarih başlatma hissi o kadar artmıştır ki Kadiyaniler kendi yeni takvimlerini dahi oluşturmuşlardır. Buna göre ayların adı şu şekildedir: Sulh, Tebliğ, Eman, Şahadet, Hicret, İhsan, Vefa, Zuhur, Tebuk, Ahâ, Nübüvvet, Fetih.⁴⁰

İslâm'a karşı zaman zaman ortaya çıkan hareketler içerisinde Kadiyanilik önemli bir yere sahiptir. Kadiyanilik hareketinin dışındaki diğer hareketler İslâm'ın devlet nizamı veya İslâm şeriatına karşı hareketler idi. Ancak Kadiyanilik gerçekte Hz. Muhammed'in (sav) peygamberliğine karşı bir girişimdi. Bu hareket İslâm'ın ebediliğine ve ümmetin vahdetine bir karşı koyuştur. Kadiyanilik peygamberliğin sona erdiği inancını inkâr ederek İslâm ümmetini diğer ümmetlerden ayıran sınırı da aşmış oluyordu. Allame Muhammed İkbâl Hindistan'ın meşhur bir gazetesi *Statesman*'da yazdığı bir makalede Kadiyaniliğin bu cesaretini ve yeniliğini şu şekilde ortaya koymuştur:

"İslâm, sınırları tayin edilmiş bir dinî cemaattir. Yani vahdet ve uluhiyyete iman, peygamberlere iman ve Hz. Peygamber ile risaletin son bulduğuna iman. Ashında bu sonuncusu Müslim ile gayri Müslim arasında ayırım sebebi olan hakikattir. Dahası fert veya toplumun Millet-i İslâmiyyeye dâhil olup olmadığım tayin eden husustur. Brahma Samaciler Allah'a inanıyor ve Hz. Peygamber'i Allah'ın resülûlü kabul ediyorlar. Ancak onlar İslâm milleti içerisinde sayılamazlar. Çünkü Kadiyaniler gibi onlar da peygamberler vastasıyla vahyin devam ettiğine inanırken, Hz. Muhammed ile peygamberliğin sona erdiğine inanmıyorlar. Bildiğim kadaryla hiç bir İslâmî fırka bu sınırı geçmeye cesaret edemedi. İran'da Bahaîler nübüvvetin son bulduğu prensibini

açıka yalanladılar. Ancak bununla birlikte kendilerinin ayrı bir cemaat olduklarını ve Müslüman cemaatine girmediklerini de kabul ettiler. Bizim inancımız İslâm'ın din olarak Allah tarafından gönderildiğidir. Ancak, içtimai olarak İslâm Hz. Peygamber'in şahsiyetine dayanmaktadır. Bana göre Kadiyanilerin önünde iki yol vardır. Ya Bahaîleri taklit ederler, ya da peygamberliğin sona erip ermediği yolundaki tevilleri bırakıp bu esasları bütün anlamı ile birlikte kabul ederler. Onların modern tevilleri sadece siyasi çıkar sağlamak için İslâm halkası içerisinde sayılma amaçlıdır (*Harf-i İkbâl*, s.136-137)."

Mirza Ğulam Ahmed'in İslâmî zihin ve İslâmî muşere için parçalanma sebebi olan bir diğer faraziyesi de *Mukalemat* ve *Muhatabat-i İlahiyye* yani yaratıcı ile karşılıklı konuşmayı dinin sadakat şartı, ittiba ve mücahedelerin doğal neticesi olarak kabul etmesidir. Ona göre *Mukalemat* ve *Muhatabat-i İlahiyye* zincirinin devam etmediği din ölü ve batıl bir dindir:

"*Takipçileri kör olan ve Allah Tealâ'nın kendi hitabıyla onların gözlerini açmadığı bir peygamber kendi şahsında saygınlık, mertebe, etki ve kutsallık taşıyabilir mi hiç? Hz. Peygamberden sonra ilahi vahiy kapısının ebediyen kapandığı ve gelecekte kıyamete kadar bununla ilgili bir ümidin olmaması ve sadece hikâyelere tapınma düşüncesi ne kadar boş ve batıl bir inançtır. Doğrudan Allah Tealâ'ya ulaşulamayan bir din hiç din olabilir mi? (Berahin-i Ahmediyye, V, 183).*"⁴¹

Milliyetçi Hindular Nazarında Kadiyanilik

Kadiyaniliğin bu mizacı ve yönü Müslümanların Hicaz toprakları ile aslı bağlarından rahatsız olan ve bundan şikâyet eden Hindu milliyetçiler tarafından coşku ile karşılanmıştır. Çünkü onlara göre ülke nüfusunun büyük bir kısmının dış bir ülke ile ruhanî ve kalbî bağ kurması onun dinî merkezi, manevî şahsiyetleri, mukaddes yerleri ve en saygın tarihî sermayesinin Hindustan yerine bir başka ülkede olması Hindustan birleşik milliyetçiliği için bir parçalanma sebebiydi. Nitekim Hindu milliyetçiler halis Hindustan hareketi olması hasebiyle Kadiyaniliği coşkuyla karşılamışlardır. Çünkü onlar Müslümanlar

40 Nedevî, Mevlana Seyyid Ebu'l-Hasan Ali, a.g.e., s.138-143

41 Nedevî, Mevlana Seyyid Ebu'l-Hasan Ali, a.g.e., s.151-158; Dilâverî, Mevlana Ebu'l-Kâsım Refik, a.g.e., I, 35

arasında Kadiyaniliğin yayılmasını Arap kültürü ve Pan-İslâmizmin sonu olarak görmekteydiler. Bu hususta bir Hindu gazeteci Şankar Das şunları yazar:

“Şu anda ülkenin önünde duran en önemli soru Hind Müslümanlarında milliyetçilik duygusunun nasıl yaratılacağı sorusudur. Onlarla bazen pazarlık ve anlaşma yapıyoruz, bazen de ayartarak kendi safımıza katmaya çalışıyoruz. Ancak hiçbir tedbir işe yaramıyor. Hind Müslümanları kendilerini ayrı bir ulus olarak görmekte ve gece gündüz Arabın türküünü çalmaktadırlar. Eğer ellerinden gelirse, Hindistan'a bile Arabistan'ın adını verecekler. Bu karanlık ve ümitsizlik ortamında Hindistan milliyetçileri ve vatanperverleri için bir tek ümit ışığı görünmektedir ve o ümit ışığı da Ahmedilerin başlattığı harekettir. Ne kadar Müslüman Ahmedilik tarafına yönelirse, onlar Kadiyan'ı kendi Mekteleri olarak görmeye başlayacaklar ve sonunda Hind milliyetçisi olacaklardır. Müslümanlar arasında Ahmedilik hareketini geliştirmek bizzat Arap kültürünü ve Pan İslamizmi ortadan kaldıracaktır. Gelin biz Ahmedilik hareketini ulusal bir gözle inceleyelim... Ben Mirza Ğulam Ahmed'in davetinin doğruluğu veya batıllığı üzerinde durmaksızın sadece Mirzaî (Ahmedî) Müslüman olmakla Müslümanlarda nasıl bir değişiklik meydana geleceği hususunu ortaya koymak istiyorum. Ahmedî bir Müslümanın akidesi şudur:

Allah zaman zaman insanlara rehberlik etmesi için kendi döneminin peygamberi olan bir insan yaratır.

Araplar ahlaken çöktükleri bir dönemde Allah içlerinden Muhammedi peygamber olarak gönderdi.

Muhammed'den sonra Allah bir peygamber gönderme ihtiyacı hissetti. Nitekim bunun için Müslümanlara rehberlik etmek üzere Mirza Ğulam Ahmed'i gönderdi.

Milliyetçi kardeşlerim bu inançlarla Hind milliyetçiliğinin ne alakası var diye soracaklardır. Buna cevabım şudur: Nasıl ki bir Hindu Müslüman olunca Ram Kırşan, Veyd, Gita ve Ramain'e olan inancı yön değiştirip Kur'an'a ve Arap topraklarına intikal ediyorsa, aynı şekilde bir Müslümanın Ahmedî olması durumunda bakış açısı değişecek ve Muhammed'e olan inancı azalacaktır. Buna ilaveten onun hilafet merkezi daha önce Arabistan ve Osmanlı iken şimdi Kadiyan olacak ve Mekke ile Medine onun için geleneksel kutsal yerler olarak kalacaktır.

İster Arabistan, ister Osmanlı, ister İran, dünyanın neresinde olursa olsun bir Ahmedî manevi dayanak için Kadiyan'a yönelmektedir. Çünkü Kadiyan toprakları onun için kurtuluş zemini dir. İşte buda Hindistan'ın fazilet sırrı gizlidir. Her Ahmedî'nin kalbinde Hindistan için sevgi olacaktır. Çünkü Kadiyan Hindistan'dadır. Mirza Ğulam Ahmed de Hindistan'lıdır. Ayrıca şimdi bu guruba rehberlik eden ne kadar halife varsa, hepsi de Hindistan'lıdır. Bir tek bu sebeptedir ki Müslümanlar Kadiyanlık hareketine şüphe ile bakmaktadırlar. Onlar biliyorlar ki Ahmedilik Arap kültürünün ve İslâm'ın düşmanıdır. Zaten hilafet hareketi esnasında da Ahmediler Müslümanların yanında yer almamışlardı. Çünkü onlar hilafeti Osmanlı veya Arabistan topraklarında kurmak yerine Kadiyan'da kurmak istiyorlar. Bu husus her zaman Pan İslamizim ve Pan Arabizim rüyası gören sıradan Müslümanlar için ne kadar ümitsizliğe düşürücü ise, bir Hind milliyetçisi için o kadar mutluluk sebebidir (Bende Mataram Gazetesi, 22 Nisan 1932).⁴²

Kadiyanî Propagandistler İslâm Ülkelerinde

20. Yüzyılın ilk çeyreğinde Müslümanların en büyük saltanatı Osmanlı idi. Yahudiler sömürgeci güçlerin yardımıyla Osmanlı İmparatorluğu'nu çöktürerek Filistin'e hâkim olmak istiyorlardı. Nitekim Mirza Ğulam Ahmed bu emellere uygun olarak Osmanlı'ya karşı yerici propaganda başlatmıştır. Bu aşamada Mirza Ğulam Ahmed İngiltere'nin Hindistan'a dost olduğunu ve ona itaat etmenin farz olduğunu yaymaktaydı. O kendilerinin İngiliz iktidarında buldukları rahatı, adalet ve merhameti diğer İslâm ülkelerine anlatmak için Arapça ve Farsça risaleler telif edip Şam, Mısır, Türkiye ve Buharaya kadar göndermiştir. Bu risalelerde İngiliz Hükümeti'ni yücelten Mirza Ğulam Ahmed böyle bir hükümete karşı cihad etmenin kesinlikle haram olduğunu anlatmıştır. Hindistan'daki Kadiyan kasabası sömürgeci güçler lehine bozgunculuk ve komplo tertip merkezi haline gelmişti. İslâm ülkelerinin birlik ve bekasına karşı hazırlanan literatür buradan gönderilmekteydi. Sudan'da Mehdî'nin hilâfetine karşı komplo kurmak için Kadiyan'dan Mısır'a gönderilen Ğulam Nebi adlı şahıs Kahire gizli servisi aracılığı ile çalışmaktaydı. Orta Asya'da Rus Çar'ına karşı İngiliz gizli servisinin elemanları arasında Pandit Man Phûl, Pandit Mohan

Lâl Mevlvî Feyz ve Divan Singh'e ilaveten meşhur eleştirmen Muhammed Hüseyin Âzâd'ın ismi de geçmekteydi.⁴³

İslam ülkeleri aleyhine girişilen bütün faaliyetlerin merkezi Kahire idi. Çünkü o dönemde Mısır İngilizlerin elinde idi. Kadiyan'da tebliğci kisvesiyle İngiliz gizli servisine bağlı casusların bulunduğu ve India Office'in bunları orta doğuya gönderdiği hususu artık kesinleşmişti. Bunlar arasında İngiliz gizli servisinin talimatıyla Hekim Nuruddin'in Arap ülkelere gönderdiği Iraklı Abdulhay Arab adlı biri de vardı. Bu kişi 1913'te India Office'in yönlendirmesiyle Kadiyanilerin yayın organı olan *el-Bedr* ile birlikte *Mesalihu'l-Arab* adında Arapça bir ek çıkarır. Bu dergi Arapları Türklere karşı kıskırtmak, İngiliz yayılcılarına destek olmak ve Arap âleminin iç karışıklığını körüklemek amacıyla kullanıldı. Buna benzer bir dergiyi Foreign Office'in (Londra) talimatı ile Kahire Arap Bureau'su çıkarmıştır. Derginin adı *Arap Bulletin* idi. Bu dergiler orta doğudaki Yahudi merkezleri aracılığı ile dağıtılıyordu.⁴⁴

Kadiyanilik ilk dönemlerinden beri siyasî amaçlarda üstünlük hissine kapılmıştı. Mirza Ğulam Ahmed'in halifelerinden olan Mirza Mahmud bir konuşmasında Kadiyanilerin siyasî maksatlarını şu şekilde ortaya koymuştur:

"Allah Tealâ'nın fazlıdır ki o bize diğer işlerde olduğu gibi siyasette de üstünlük bahşetti. Nitekim bu, elde ettiklerimizin Allah Tealâ tarafından olduğunun ispatlamaktadır. Bizim kendi yeteneğimizin bunda rolü yoktur. Hindistan'ın idaresi ile ilgili olarak öne sürdüğümüz görüşün çok isabetli olduğunun kabul eden pek çok Hindistanlı ve Avrupalı siyasetçilerin bu konuda yazıları vardır (Takrîr-i Miyan Mahmud Ahmed, Munderice Ahbâr al-Fazl, Kadiyan 12.1.1913, XVIII, 82)."

Devleti ele geçirmek Kadiyan cemaatinin en büyük amacı olmuştur:

"Aslında biz ne İngiliz Devleti'ni, ne de Hinduların Devleti'ni istiyoruz. Bizim istediğimiz Ahmedî Devleti'dir (el-Fazl, Mirza Mahmud Ahmed, Kadiyan 14.2.1922)."

"Devlet bizde değil ki, o insanları zorla ıslah edelim. Emirlerimize uymayanları Hitler veya Mussolini gibi ülkeden çıkaralım; sözlerimizi dinleyp de amel etmeyenlere ibret verici ceza verelim. Eğer devlet bizde olsa, bir gün

43 Semî'u'l-Hakk, Mevlana, a.g.e., s.53-55

44 Semî'u'l-Hakk, Mevlana, a.g.e., s.69-72

çinde biz bu işi yaparız (el-Fazl, Mirza Mahmud Ahmed, Kadiyan 2.6.1936, XXII, 286)."

Kadiyan grubu 1947'de Pakistan ve Hindistan'ın ayrılması meselesine de karşı çıkmışlar ve bu taksim usulen yanlış olduğunu söylemişlerdir.⁴⁵

Osmanlı Devleti'ne Karşı Propaganda

Mirza Ğulam Ahmed İngilizlerin işareti ile o dönemde en büyük İslâm Devleti olan Osmanlı'yı eleştiri oklarının hedefi yapmıştı. O, Hindistan'da Osmanlı'ya karşı haince plânlara yapan ilk kişiydi. Osmanlının çöküşünü kendi mesih-i mev'ûd iddiasının temeli saymakta ve hilâfetin kısa zamanda sona ereceğini ilan etmekteydi. Nitekim Balkan Savaşlarında Osmanlı Devleti'nin içine düştüğü zor durum Kadiyanilere Mirza Ğulam Ahmed'in kehanetlerini etrafa yayarak Türkler aleyhinde propaganda yapma fırsatını vermişti. *Nişân-i Asmânî* (1892) adlı eserinde Mirza Ğulam Ahmed şöyle yazar:

"Mesih'in zuhurundan sonra Osmanlı Devleti biraz zayıflayacak... Arabistan'ın bazı kesimlerinde yeni devletler ortaya çıkacak. Bu alâmetler mesih-i mev'ûdun alâmetleridir. Düşünmesi gereken düşünsün (Nişânî Asmânî, Rabva, s.2)."

Mirza Ğulam Ahmed bir başka yerde şöyle yazar:

"Bana göre tazime, itaate ve teşekküre layık olan İngiliz hükümetidir... Zira ben onun sağladığı güven ve huzur ortamında bu ilahi işi yerine getirmekteyim. Osmanlı Devleti bugünlerde karanlıklar içindedir ve yaptıklarının cezasını çekmektedir. Onun gölgesinde kalarak herhangi bir iyilik yapmak mümkün değildir. Ben bazı işaretlerde Osmanlı Devleti'nin Allah nezdinde bazı yönlerden kusurlu olduğunu vurgulamışım. Allah gerçek takvayı, ibadeti ve insanoglunun iyiliğini istemektedir. Ancak Osmanlının mevcut hali köttülüğü istiyor (Tebliğ-i Risâlet, VIII, 5)."⁴⁶

Birinci Dünya savaşı sonunda Türklerin yenilgisine Hindistan'da ağtılar yakılırken, Kadiyaniler kutlama törenleri düzenliyorlardı. Çünkü onlar 1914'ten beri Osmanlı Devleti'nin yıkılacağını ve ortadan kaldıracığını ilan ediyorlardı. Kadiyaniler defalarca Türklerle dini bağlarının olmadığını, halifelerinin Mirza

45 Tarık Mahmud, Sâhibzâde, a.g.e., s.16-29

46 Semî'u'l-Hakk, Mevlana, a.g.e., s.58-59

Mahmud olduğunu, dünyevi sultan ve padişahın İngiltere kralı olduğunu söylüyorlardı. Kutlama törenlerinde İngiltere'nin zaferi alkışlanırken⁴⁷ Ahmediye cemaatinin amaçları için bu zaferin faydalarından bahsediliyordu. Kadiyaniler bu yolla İngilizlerin ele geçirdikleri yerlerde Mirza Ğulam Ahmed'in peygamberlik iddiasını tebliğ etmek adına siyasi bir merkez kurmayı ve cemaatlerini genişletmeyi ümit ediyorlardı.⁴⁸

Kadiyanilik İslâm Âlemine Ne Kazandırmıştır

Gerçekte Mirza Ğulam Ahmed İslâm'ın dimî ve ilmî birliğinde, ıslah ve tecdit tarihinde övgü ile bahsedilecek, dahası Müslüman yeni neslin minnettar kalacağı herhangi bir artış yapmamıştır. O bütün dünyaya Müslümanların faydalanacağı ne bir dinî hizmet ifa etmiştir, ne de dönemin yeni meselelerinden herhangi birini halletmiştir. Onun hareketi aşırı zorluklar içerisinde ölümlü kalım keşmekeşine düşmüş insan kültürü için ne bir mesaj taşımaktadır, ne de Avrupa ve Hindistan içerisinde İslâm'ın tebliği ve yayılmasında bahse değer bir iş gerçekleştirmiştir. Kadiyaniliğin çalışma alanı tamamen Müslümanların içidir ve bunun kaçınılmaz neticesi kendisinin İslâm toplumunda meydana getirdiği zihnî dağınıklık ve gayri zaruri dinî kargaşadır. Eğer o bir şeyde başarılı sayılabilirse, bu da kendi ailesi ve vârisleri için, Sir Ağa Han'ın selefleri gibi, içerisinde kendisine manevî önderlik ve maddî refah sağlayan bir ilham mesnedi ve bir dinî riyaset meydana getirmiş olmasıdır.

Aslında Hindistan'da zihnî dağınıklık olmasa idi, İngiliz Hükümeti'nin etkisiyle İslâm toplumunda İslâmî zihin yara almamış olsa idi, Müslüman yeni nesil dinî öğretilerden, İslâm'ın ıslahçı ve müceddid şahsiyetlerinden, nebilerin vekillerinden ve insanî azametinin hakikî sıfatlarından bu kadar habersiz olmasa idi ve nihayet dönemin hükümetinin desteği ve önderliği olmasa idi temelleri daha ziyade ilhamlar, rüyalar ve tevellere dayanan ve modern çağ için yeni bir ahlakî ve manevî mesaj ve hâli hazır meseleleri halletmek için müctehidâne bir makam taşımayan bu hareket asla bu kadar uzun süre yaşayamazdı.⁴⁹

47 *El-Fazl*, Kadiyan, 23 Kasım 1918, s.2

48 Semû'î-Hakk, Mevlana, a.g.e., s.87-88

49 Nedevî, Mevlana Seyyid Ebu'l-Hasan Ali, a.g.e., s.183-184

Bütün dünyayı ıslah hikâyesi bir yana Mirza Ğulam Ahmed en yüce ve en mükemmel ruhaniyeti ile kendisine biat edenlerin hayatlarında da hatırı sayılır bir iyileşme sağlayamamıştır. O bunu 1893'teki bir ilanda şu şekilde dile getirir:

"Şu ana kadar açtıkta biat edenlerin büyük çoğunluğu henüz kâmil hüsn-i zanna dahi sahip değildir. Dahası zayıf bir çocuk gibi her bir imtihanda tökezlemektedirler. Bazıları şirret kişilerin sözlerinden çabucak etkileniyorlar (*Berâhîn-i Ahmediyye*, V, 88)."

Mirza Ğulam Ahmed'in birşetinin üzerinden 13-14 yıl geçmişti ki kendi cemaatinin fertlerini hâlâ ehliyetsiz, kültürsüz, ilâhî muhabbet ve riyazetten yoksun, kötü kalpli, mütekebbir, koyunlar gibi, aşağılık, bencil, kavgacı saldırgan, küfürbaz, kindar, yeme içme üzerine nefsi tartışmalar yapan, hırslı, inatçı, yırtıcı hayvanlardan daha kötü ve yalancı olarak tanımlamaktadır. Bunlardan da öte Kadiyaniliğin Lahor kolu ile Kadiyan Ahmed'in iddia ettiği karşılıklı suçlamalar ve küfürleşmeler Mirza Ğulam Ahmed'in iddia ettiği ruhanî yüceliğin derecesini gözler önüne sermektedir.⁵¹

50 Merkezi Rabva olan Kadiyaniliğin Lahor kolu, Mirza Ğulam Ahmed'i bir peygamber olarak değil, aksine bir müceddid, mesih ve mehdi olarak görür. Onlar Mirza Ğulam Ahmed'in istilâhî manada peygamberlik iddiasında bulunmadığını, aksine bunun sufiye has mecazlar, istiareler ve mecazlar olduğunu iddia ederler. Bunun aksine Kadiyan kolu Mirza Ğulam Ahmed'in peygamberliğini cemaatin inancının esasî haline getirmiştir.

51 Ludhiyânevî, Mevlana Muhammed Yûsuf, a.g.e., s.170-172